

GAZETA

Palatul Cultural

55

Arad

ANTIREVIZIONISTA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
ARAD, STR. NICU FILIPESCU 30.

Organ săptămânal de documentare
Redactor și proprietar: ISAI TOLAN

ABONAMENTE: Pe un an 130 lei, pe 6 luni 70 lei.
Pentru țărani și muncitori: 90 lei, pe 6 luni 50 lei.
Autorități, instituțiuni, întreprinderi 500 lei.
Autorități și instituțiuni sătești 200 lei.

Ligadorii

Să ne însemnăm bine acest nume și să-l rostim cu mândrie. E numele ce și l-au dat membrii secției studențești din capitală a Ligii Antirevizioniste, spre a căror întâie adunare generală relatăm în altă parte numărului nostru de față.

La întâia lor adunare generală Ligadorii și-au propus să angajeze îndeosebi la două excursii: să desfășoare în timpul vacanței o vie propagandă pe toate satele de unde sunt, mai cu seamă să se organizeze temeinic pentru a să conabalanseze acțiunea revizionistă ce o fac studenții unguri străinătate, și s'o controleze pe cea subversivă a studenților unguri dela noi.

Să subliniem după cuviință deapta această patriotică la care s'a angajat studențimea bucureșteană, pentru că în același timp când Ligadorii luau această hotărâre, studențimea dela Budapesta a ținut să ne arate printr'o nouă provocare că era de necesar să n'nceapă și studenții noștri contraofensivă.

Ziarele budapestane din 13 Martie ne-au vestit astfel că Asociația Națională a studenților maghiare a ținut Marti o adunare în care s'au cetit două memorii ce le va înainta, unul directoratului și altul direcției postului de radio din Budapesta, să se ceară: Universității, să înființeze un Institut de cercetări minoritare, care să se ocupe de „dreptul minoritar”, situația politică, economică și culturală a ungarilor din statele succesoare, și de „etnografia” bazinului dunărean, iar postului de radio să emită știri în slovacă, rutenește și croaște (telegrama respectivă a lui Kassó Lapok din 15. III. a ruga: și pe românește), ca să conabalanseze propaganda tungurească ce zice că o face sturul radiofonic din Praga.

Oricine citește rândurile de mai sus, înțelege imediat despre ce este vorba. Studenții budapestani (inclusiv cei dela noi, ținuturi acolo de părinții lor) vreau să îndemne postul radio din Budapesta să nu mulțumească cu instigația o adresa pe ungurește ungarilor dela noi, ci să samene oială (cel puțin) și în inimile noastre, prin emisiuni făcute în limba noastră. Și mai vreau institut de propagandă revizionistă la Universitate, alături de care — precum ne înmează „Uj Magyarság” din crt. — au hotărât în urma unui ce l-a avut memoriul să înființeze și o secție minoritară în sânul Asociației studențești.

Provocarea aceasta nouă a întințimii ungurești nu poate fi lăsată fără răspuns din partea studențimii noastre. I se va răspunde — nu ne îndoiim — cu punerea la punct a țării minciuni ce-o va în-

Gura păcătosului...

Dela Krenner cetire

Vestitul Nicolae Krenner (Spectator), cu care justiția dela Cluj are mereu de furcă din pricina articolelor sale instigatoare, a publicat în nr. din 20 Ianuarie al lui „Független Ujság” (regretăm că ni-a căzut în mână târziu și trebuie să i-l semnalam abia acum) un articol în care are un pasaj de toată frumusețea.

Ne destăinuie că „Ardealul unguresc e bolnav, foarte bolnav” (cenzorul clujean a făcut o glumă proastă, tăind cuvântul „maghiar”, încât a ieșit că-i bolnav Ardealul, Ardealul românesc). „Boala maghiară ardeleană” — cum o numește mai departe domnul Spectator — este „un dezechilibru între minte și inimă, o hipertrofie intelectuală, care execută excelent și prea din cale afară funcțiunile egoismului, mai mult decât pe ale interesului obștesc”. Adecă, spusă mai pe românește: ungurii din Ardeal sufăr de lipsă de bun simț și de îngâmfare intelectuală, puse prea mult în slujba egoismului personal și prea puțin în interesul obștei.

Mai departe:

„Pentru mulți dintre oamenii noștri ar fi fatal dacă la un moment dat, printr'un farmec, soartea minorității noastre s'ar îmbunătăți fără veste cu totul și ar dispărea suferința noastră obștească, care li-i condiția prosperității lor, și a cărei exagerare e pentru ei un instrument. Ce ar deveni și sumedenia de paraziți și de protozoae aducătoare de boli din lumea organică, dacă i-ai putea stropi cu de curând descoperita „apă tare”, care stinge într'o clipă vieța ființelor microscopice!”

Iată o caracterizare pe care dac'ar face-o celor ce se pretind fruntași ai vieții minoritare maghiare cineva dintre români, și-ar atrage toate fulgerele presei ungurești. Li-a făcut-o însă unul dintre cei mai mari publiciști ai lor, unul dintre matadorii instigației șoviniste, d. Nic. Krenner, deci toți au tăcut mălc, ca să-i rămână îngropată în colecția noii gazete clujene.

Ceea ce spune în intortochia — să nu înțelegem și o secție minoritară — în sânul Asociației studențești. Provocarea aceasta nouă a întințimii ungurești nu poate fi lăsată fără răspuns din partea studențimii noastre. I se va răspunde — nu ne îndoiim — cu punerea la punct a țării minciuni ce-o va în-

tele sale fraze citate d. Nic. Krenner, este cel mai grav lucru ce-l putea spune un ungar (în cazul de față un ungar de neam șvăbesc) la adresa ungarilor cari agită chestiunea minoritară maghiară.

Îi numește bolnav de lipsă de bun simț și de hipertrofie, de îngâmfare intelectuală, de care se folosesc nu în folosul obștei ci al lor însuși. Le mai spune că-s paraziți chestiunii minoritare: că ar pieri ca protozoele de „apă tare”, adecă prin farmec soartea minorității maghiare s'ar îmbunătăți fără veste, fiindcă ei din asta trăiesc, din agitarea necazurilor minoritare, a căror exagerare e pentru ei un instrument ca să prospereze ei înșiși!

Așa ceva n'a mai spus nimeni dintre agitatorii chestiunii minoritare despre colegii săi de agitație.

Să ne însemnăm deci bine vorbele acestea ale matadorului „transilvanismului”.

Un exemplu la cele de mai sus

Fiindcă e o tendință de mult știută a politiciii budapestane ca să pună în fruntea minoritarilor maghiari din statele succesoare oameni de încredere dintre nemoteniile mai-marilor regimului hortist, partidul maghiar dela noi s'a pomenit că are un președinte care n'ajungea niciodată la asemenea post de comandă dacă nu era văr cu fostul prim-ministru unguresc Ștefan Bethlen: pe Gheorghe Bethlen.

Acest fost conte glăsuiește rar și incolor, și iese în evidență numai când scoate din gură câte una mai boacăna sau câte-o cutezanță.

Acuma a vorbit din nou.

Fiindcă dintre politicienii români au început să vorbească tot mai mulți despre schimbarea Constituției, a găsit cu cale să ceară și d-sa lucrul acesta. A dat deci un interview buletinului maghiar dela Cluj „Mișcarea minoritară” (scris românește, pentru informarea în spirit unguresc a presei românești). Și a spus între altele, ascunzând după fiecare vorbă câte o minciună:

Că li trebuie prevăzută prin Constituție instrucție în limba maternă în școlile minoritare confesionale sau de stat, ca și

cum nu s'ar preda și astăzi în școlile acestea în limba maternă, că li trebuie autonomie bisericească și școlară, ca și cum nu ar avea-o, că li trebuie specificat în Constituție că se poate vorbi ungurește cu funcționarii publici, ca și cum bietul român când se duce la autoritățile din Ardeal n'ar fi întâmpinat și astăzi cu „Mi tetszik”, „Mit akar”, și că-i trebuie declarat prin Constituție dreptul cetățenilor minoritari de a și conserva naționalitatea și specificul național, ba că-i mai trebuie prevăzute în Constituție pedepse pentru ori ce mod forțat de desnaționalizare, ca și cum în România minoritarii ar fi pândiți la drumul mare ca să li se fure specificul național și naționalitatea, ca ca și cum în România și nu în Ungaria s'ar maghiariza cu forța numele și legea cetățenilor minoritari, și ca și cum nu partidul maghiar ar face proselitismul ce se face și-azi printre românii din Radna și din Săcuime, sau printre studenții așa ziși săcui, cu nume românești, dela Universitatea din Cluj!

Așa glăsuiește a președintele partidului maghiar, parc'anume ca să facă de minciună caracterizarea mai sus arătată făcută agitatorilor chestiunii minoritare de Nic. Krenner. Spuse d. Krenner că instigatorii aceștia ar pieri ca de „apă tare” dacă ar dispărea necazurile minoritare. Ei bine, nu pier. Fiindcă li-a rămas o armă: mint că minoritarilor unguri le lipsește încă cutare sau cutare lucru, și minoritarii unguri îi cred și-i aplaudă. Dar să nu se uite că proverbul despre olul ce nu merge veșnic la fântână îl au și ungurii. Va veni vremea să n'vețe și cealaltă vorbă românească: că nu poți să și prânzești cu minciuna.

Se va numi pe viitor Comșa...

În ziarele de ieri s'a publicat o listă de schimbări de nume autorizate de ministerul de justiție. Între altele s'a dat învoire unui domn Kchen să se cheme de-acum înainte Comșa. Cu bătaia asta de joc vom ajunge nu peste mult să se autorizeze orice venetic să și ia numele de Bărnăușu, Șaguna, Basarab, ș. a. m. d. Se vede că n'a mai rămas nimic românesc ce să nu ne poată fi înstrăinat.

Hop și d. dr. Schuller!

„Pesti Hirlop” din 14 Martie a publicat o corespondență din Deva în care se arată că organizația din județul Hunedoara a partidului maghiar a ținut o ședință sub președinția unui arpadian cu numele dr. Schuller (succesor la această președinție al altui arpadian cu numele Leitner), și a votat la propunerea lui o moțiune prin care se cere centralei partidului să trimită neîntârziat la Liga Națiunilor o pără în legătură cu nu ni se spune ce doleanțe ungurești, dintre cari cele cari îl dor mai tare pe turanicul Schuller ar privi chestiunile școlare.

Altă blasfemie a cardinalului Serédi

Cititorilor noștri li-i destul de cunoscută activitatea iredentistă ce o desfășoară cardinalul Iustinian Serédi, mitropolitul primat al Ungariei, președintele asociației reînființate acum patru ani pentru promovarea maghiarizării de nume.

Cardinalul acesta, precum am arătat acum câteva săptămâni, nu s'a știut să spună într'un interview dat presei ungurești că tratatul de pace dela Trianon e opera diavolului. Acum a avansat, și și-a debitat blasfemiile într'un interview dat unei publicații religioase franceze, revistei „Sept”.

Eminența sa și-a început perorația ca fiecare revizionist: vorbind despre lupta ce-a purtat-o Ungaria în decursul secolelor ca să apere civilizația Apusului, și apelând la Franța ca să și achite datoria față de unguri (francii francezi ai lui Windischgrätz, ai lui Eckhardt și ai lui „TESZ”), revizuinnd tratatul de pace. Serédi îi cere Franței contra-serviciul acesta și în numele altei camaraderii. Cităm după reproducerea din 17 II. a lui „Pesti Hirlop”: „Ungaria nu cunoaște sentimentul păgân al urii și-al răzbunării. Ideea noastră e dreptatea și iubirea”. Mielușeaua lui Dumnezeu, cu alte cuvinte, — nici mai mult, nici mai puțin.

După ce a debitat acestea, Serédi a reproduș crezul iredentei ungurești: „Cred într'un Dumnezeu, cred într'o patrie reintregită...” etc., apoi a încheiat cu cuvintele:

„Minunea invierii maghiare depinde de realizarea altei minuni, anume: ca politica să se supună poruncilor lui Dumnezeu”.

Fiindcă — precum a mai spus-o și în rândul trecut: dreptatea ce s'a făcut asuprașilor prin tratatul de pace dela Trianon, a fost opera diavolului și trebuie distrusă în numele lui Dumnezeu.

Anticristul acesta apoi e capul bisericii maghiare oficiale!

Reforma agrară românească și minoritatea maghiară din Transilvania

— Ca s'o știe și „Erdélyi Hirlap” —

Am arătat în numărul nostru trecut declarația rostită de generalul Gömbös la radio din Budapesta în ziua de 14 Febr. crt.: că nu vrea nicio fel de reformă agrară și nicio expropriere, și că atât de trîmbițata sa reformă se va mărgini la adunarea la un loc a micilor moșii țărănești împrăștiate în diferite părți ale hotărului satului, și la colonizări făcute pe moșii îndatorate, care vor fi oferite de bună voie spre vânzare de către latifundiarilor sau de către proprietarii de fidei-comisuri, acestora din urmă dându-li-se acest drept printr-o lege ce urmează să se aducă.

Declarația aceasta s'a cunoscut arătată, pentru că un ziar arădan, „Erdélyi Hirlap”, a îndrăznit să scrie într'un articol becnic că reforma adevărată e aceea ce-o va face Gömbös, și nu cea făcută alurea (adece la noi) așa cum s'a făcut: pe baze naționale (luându-se adece dela unguri ca să se dea românilor) și pe baze antisociale și antieconomice, adece luându-se pământurile pe prețuri pe hârtie dela oameni cari le munceau (!), și dându-se unor nevrednici, unor trântori, cari nu-l muncesc.

La îndrăzneala rostită de „Erdélyi Hirlap” am răspuns în rândul trecut arătând declarația dela 14 Febr. crt. a lui Gömbös, că nu va face nicio fel de reformă agrară, și reamintind de alta parte ceea ce am arătat după gazetele budapestane cu alt prilej: că atât de trîmbițatele colonizări se vor face pe granițe și în satele mixte, și anume cu coloniști aleși dintre unguri get-beget sau dintre nemaghiari cari s'au uncurizat de-abinelea, schimbându-și numele și legea.

Vom arăta de astă dată ce este cu luarea pământurilor dela unguri ca să se dele românilor, adece pe ce baze „naționale”, opuse celor ale „reformei” lui Gömbös, s'a făcut reforma agrară în țara vizată de „Erdélyi Hirlap”, în România.

Arăturile acestea le reproducem din valoroasa carte pe care o recomandăm și cu acest prilej cetitorilor noștri: „România și revizionismul maghiar” a d-lui dr. Aurel Gociman, secretarul general al Ligii Antirevizioniste din Transilvania.

D. dr. Aurel Gociman arată în pag. 375—380 ale cărții sale citate împrejurările cari au împus României să facă în Ardeal reforma agrară: repartiziunea nedreaptă a proprietății agrare, rezultată din volnicile deposedări de odinioară ale românilor de către nemeșii unguri, împiedecarea românilor prin legea specială din timpul războaiului ca să poată să cumpere pământuri, și aca-

pararea pământurilor românești prin așa-zisa Bancă Altruistă dela Budapesta, înfilițată anume pentru maghiarizarea proprietății ardelenice.

Toate aceste persecuțiuni — spune în continuare autorul — au dat dreptul statului român, ca după unire să intervină pe calea legii pentru o mai justă repartiziune a solului, dând satisfacție populației românești atât de mult nedreptățită și persecutată. Dealfel legea pentru reforma agrară nu era o măsură specială pentru Transilvania, căci aceeași reformă agrară s'a aplicat în întreaga țară, și cei cari au avut mai mult de suferit au fost tocmai marii proprietari din vechiul regat. Dar nici marii proprietari români din Transilvania nu au fost cruțați, ceea ce este cea mai bună dovadă, că reforma agrară tindea în primul rând spre scopuri sociale universale, venind în același timp și în ajutorul țărănimii maghiare, și ea tot atât de mult exploatăată de latifundiarilor unguri din fosta Ungarie.

Iată aci un tablou despre numărul proprietarilor din Transilvania expropriați în urma reformei agrare:¹⁾

Arad 42, Alba de jos 30; Brașov 7; Cluj 5; Trei-scaune 8; Bihor 4; Bistrița Năsăud 3; Caraș Severin 26; Cojocna 12; Hunedoara 91; Maramureș 48; Mureș Turda 18; Satu Mare 21; Sibiu 4; Solnoc Dobâca 61; Sălaj

Provincia	Români	Minoritari	Total
Transilvania . . .	227.943	82.640	310.583
Bucovina . . .	42.221	29.045	71.266
Basarabia . . .	282.536	94.480	357.016
Total general	532.700	206.165	738.865

Concluziile sunt ușor de făcut. Față de 532.700 români împroprietăriți, România a mai împroprietărit 206.165 de minoritarii Adică din pământul expropriat dela marii proprietari, 30%, a fost atribuit minoritarilor! În adevăr, România, care este un stat național ce stă pe baze solide, nu avea nici un motiv de a se teme de minorități, spre a le aplica rețeta maghiară de pauperizare și secătuire. Dimpotrivă, România s'a dovedit a trata mai omenește nu numai pe țărani ro-

25; Târnava Mare 16; Târnava Mică 8; Timiș Torontal 54; Turda Aricș 26; Făgăraș 9. Total 518.

Să trecem însă mai departe și să vedem dacă pe urma acestei reforme agrare au profitat numai românii, după cum pretind revizionistii unguri, sau au profitat și celelalte naționalități? În adevăr, legea pentru reforma agrară nu numai că nu prevedea ca exclusiv românii să fie împroprietăriți, dar ea are dispozițiuni categorice, prin cari se prevede că de împroprietărit va beneficia toată lumea, fără nici o deosebire de naționalitate.

Numărul celor înscriși pe tablourile de împroprietărire următorul:²⁾

Români	337.082
Alte naționalități	117.591
Din aceștia au primit pământ în Transilvania:	
Români	212.803
UNGURI	45.628
Germani, sași, șvabi	14.934
Diferite naționalități	6.314

Într'un studiu al său cu privire la reforma agrară din Transilvania, apărut în „Bulletin Mensuel des Renseignements économiques et sociaux”, d. Emil Petriș a publicat un tablou statistic foarte interesant cu privire la această latură a problemei. Iată după datele publicate de d-sa numărul celor împroprietăriți prin reforma agrară, pe provincii și naționalități:

mân, dar și pe țărani maghiari, împroprietărit și el alături de românii!

Un număr de 45.628 familii ungurești au fost împroprietărite grație grijii statului român pentru agricultorii din țară, fie ei de orice naționalitate.

Iată mai jos un tablou comparativ, de o parte cu situația proprietății pe vremea stăpânirii maghiare, de alta cu aceea de pe vremea stăpânirii românești, după reforma agrară³⁾.

Întinderea proprietății	Înainte de reforma agrară	După reforma agrară
Proprietăți între 1—10 jugăre .	4.407.884	7.289.953
„ „ 10—100 „ .	3.741.500	3.741.500
„ „ peste 100 jugăre .	4.980.985	1.899.916
Total	12.930.169	12.930.169

Iată, din acest tablou statistic reiese în mod clar, că raportul dintre marea proprietate și mica proprietate s'a inversat în favoarea micilor proprietari, după cum este logic, și după cum a intenționat legiuitorul român. Deunde în trecut mai bine de jumătate din pământul Transilvaniei era în mâinile a 8435 mari proprietari, dintre cari numai 209

erau români, acum 85% din pământul Transilvaniei se găsește în mâinile a aproape un milion de locuitori!

Acesta este aspectul social al reformei agrare din România, și numai acela, cari nu cunosc aceste lucruri mai pot susține, că reforma agrară din România s'a făcut pentru deposedarea ungurilor!

¹⁾ „La reforme agraire en Roumanie et les optants hongrois de Transilvanie, devant la Société des Nations”, Paris 1924. Ed. Jouve et Co. pag. 154.

²⁾ „Transilvania, Banatul, Crișana. Maramureșul, 1918—1928”. pag. 310.

³⁾ „Transilvania, Banatul, Crișana, Maramureșul, 1918—1928”. Pag. 314.

Se întorc la plugul de lemn

Ziarele budapestane din 10 Martie crt. ni-au adus două știri cari sunt prea grăitoare și una fără alta, dar alăturate spun mai mult decât orice pe lume.

Una arăta că se încep lucrările pe porțiunea dela Seghedin a șoselei internaționale de automobile de lux ce va lega Constantinopolul cu canalul Măneci. Deci încă o cheltuielă uriașă adăugată la cele fără număr cu cari își face tichii de mărghitar chiala iredentă ungurească.

A doua știre a apărut în pagina economică din 10 Martie a oficiosului Ligii Revizioniste „Pesti Hirlap”, și spune vor-

bind despre mizeria ce de- nește în satele din Ungaria că în județele Szeged, bolcs și Hajdu (regiunea Dobriștinului) oamenii s'au întors la plugurile de lemn ale strămoșilor, fiindcă nu mai au pe ce să cumpere pluguri de fier.

„Celor cari nu vreau să creadă că în țara aceasta se sporesc în chip însemnat mândtor semnele decăderii — așa-și încheie articol oficiosul Ligii Revizioniste — le recomandăm fenomenele acestea. Asta nu este progres al industriei iarnă, de care să ne putem bucura, ci e o decădere secole 'napoi”.

Le trebuie ajutor dela stat pe seama „Muzeului Ardelean”!

Precum se știe, există la Cluj o societate care și-a falsificat sub stăpânirea românească statutele și funcționează de 16 ani ilegal: societatea așa-zisă a Muzeului Ardelean, proprietara unor foarte valoroase colecții cedate pe vremea ungurească Bibliotecii Universității din Cluj.

După statutele depe vremea ungurească societatea aceasta nu era maghiară, ci avea și membri de altă naționalitate. Deasemenea, după aceleași statute, profesorii Universității din Cluj făceau parte de drept dintre membrii ei. Era deci natural și legal ca după unire societatea Muzeului Ardelean să devină o societate științifică ardeleană mai presus de considerații naționale, făcând parte de drept dintre membrii ei profesorii universității clujene și putând alături de dânsii să se înscrie printre membrii oricui, de orice naționalitate.

Șovinistilor cari 'uzurpaseră societatea și o pusese în slujba pan-maghiarismului nu le putea conveni asemenea perspectivă, deci fără nicio frică și-au falsificat încă din primii ani de după unire statutele, și de-atunci refuză mereu să primească în societate până și pe profesorii Universității, necum pe alți oameni de știință nemaghiari.

„EME” — cum își zice după inițialele numelui unguresc această societate ilegală — și-a sărbătorit zilele trecute jubileul de 75 de ani dela înființare.

Cu-acest prilej — precum s'arată într'o corespondență clujeană a lui „Budapesti Hirlap” din 10 Martie crt. — profesorul dela Academia teologică protestantă din Cluj Alex. Tavaszy a arătat că „EME” trebuie să-și schimbe (adece să-și falsifice) programul de activitate, interesându-se mai puțin de lucrurile științifice sau mărginindu-și acest interes la înființarea unei edituri, în schimb transformându-se într'o societate populară, cu ramificări în tot Ardealul și cu o activitate îndreptată spre următoarele lucruri: propagarea „solidarității națio-

nale maghiare”, întărirea științei național-istorice la un nivel cultural, conservarea particulelor etnice, întărirea culturii etnice și cultivarea limbii maghiare.

Pentru scopurile acestea oricât ar fi circumscrise nu seamnă altceva decât șovinismul lui „EME” îi trebuie bani, și încă o 'ndrăzneală duce la îndrăzneală, a 'ndrăznit să-și chipue că ar putea avea trebuitori dela statul român: parte cu titlu de chirie retroactivă pentru colecțiile dela Biblioteca Universității, pentru care vremea ungurească nu cerea nimic, fiindcă le cedase Biblioteca Universității spre permanentă folosință, iar de alta cu titlu de subvenție (pur și simplu) însumat anual în bugetul statului.

Firește că de pretenția asta se va alege nimic, pentru că cât de indolenți am fi, tot nu ajung încă să ne poarte de nas în asemenea hal. Simțind refuzare a unor astfel de cereri, — dacă într'adevăr vor fi făcute — nu e însă de ajuns. Oamenii ceștia trebuie odată puși la purta făcuși să intre în legalitate. Altfel după ce și-au falsificat statutele și își falsifică acum programele de activitate, îi vom vedea mâine o fațșă oficioasă revizionistă, cu secții de spionaj, propagandă iredentistă peste țară, de legături cu „Mova”, „TESZ”, cu Jankapuszta ș.a.m.d.

CINEMA ELISABETA ARDELEANĂ
al Soc. Crucea Roșie.
16—18 Martie
Program dublu
KEN MAYNARD
și calul **TARZAN**
în
DREPTATE ȘI ONOARE
Premiera!
FEMEE CONTRA FEMEE
cu
BETTY COMPSON
Inceputul la 5^{1/2} și 8^{1/2}

Alte date despre școala confesională a Românilor din Ungaria

Un studiu statistic cu privire la situația Românilor din Ungaria publicat în nr. 10 din anul 1927 al revistei „Gazeta Antirevizionistă”, de Ivan Nagy ne prezintă referitor la situația așezărilor române următoarele date:

„Cu părere de rău (?) trebuie să constatăm, că în patria noastră cel mai mulți analfabeți sunt Români, decât cari numai Rușii din țară stau mai prost decât între cauzele acestei stări săvârșite o găsim în faptul că, în terenul instrucției elementare, românii se învâță intenționat de școlile statului și de școlile confesionale, înjurându-le. În multe locuri, românii mai bine nu învâță decât să se înscrie în școlile statului, ori mai bine cercetează școlile confesionale românești, ori în cele mai multe cazuri sunt foarte rău înzestrate, având parte numai de puțină supraveghere, uitând astfel elevii nu peste mult puținul ce li-au învățat în aceste școli. Aproape patruzeci la sută dintre acești analfabeți, cari devenind adulți nu știu tot ce-au învățat, se recreează din școlile confesionale românești.”

Datele acestea se referă la școlile confesionale românești (ortodoxe și unite) din Ungaria. Constatările lui Nagy sunt foarte semnificative.

Vă să zică cel mai mulți analfabeți din Ungaria se recrutează din rândurile Românilor. Explicația e foarte ușor de găsit și o pune răspicat și Ivan Nagy, aducând ca exemplu: „se învâță intenționat de școlile statului și de celelalte școli confesionale, înjurându-le, ...ori mai bine cercetează școlile confesionale românești, etc.”

Dar în studiul anterior am vădit că toate școlile confesionale greco-catolice române au fost maghiarizate, impunându-li-se învățători unguri, în timp ce foștii învățători români au fost alungați. Iar Românii, decât să-și copieze la școlile ungurești mai bine se lasă să rămână analfabeți, adică neștiutori de carte.

„Aceasta este explicația veritabilă a analfabetismului Românilor din Ungaria.”

Românii uniți din Ungaria, fiind lipsiți de-o școală în limba maternă, preferă în locul maghiarizării neștiința de carte și univernicul minții, care cel puțin salvează naționalitatea lor românească.

În 1924, Românii din Ungaria prezentau cel mai mare număr de analfabeți dintre minoritățile țării. Din întreaga populație românească, în 1920, au știut să citească și scrie 46.8% (11.128 suțete), iar cea mai mare parte dintre analfabeți o formează femeile, dintre cari mai mult de jumătate nu știu să scrie și să citească.

Dintre Românii uniți din Ungaria cam jumătate (50%) nu știu să citească și să scrie, adică sunt analfabeți. Această cifră o avem și la Românii ortodocși.

„În ce privește instrucția școlară — spune mai departe Nagy — contemplăm în ea încheierea unui proces de vedere sta-

tistic — în primul an după război a cauzat greutatea faptului că învățătorii din comunele românești, situate dealungul frontierei, și-au părăsit pur și simplu școlile, trecând frontiera în teritoriile alăturate la România, sperând o mai bună plasare”. (Această afirmație a lui Ivan Nagy nu corespunde adevărului, pentru că preoții și învățătorii români au fost alungați sau constrânși să-și părăsească parohiile și școlile. Vezi amănunte, și nu numai din anii revoluționari ci și de mai înainte, în articolul nostru „Frații noștri de sub Unguri” apărut în „Cuvântul liber” din 30. III. 1930).

„Urmarea acestui fapt a fost, că în 1918—19, va să zică în anii școlari cu caracter revoluționar, cu totul au fost prelegeri numai într-o singură școală confesională română greco-catolică, cu doi învățători și 105 elevi; tot în acești doi ani au fost înregistrați 935 elevi români, obligați a cerceta celelalte trei școli elementare (de stat, comunale).

„Prin sistarea stărilor excepționale și prin restabilirea ordinii zdruncinate, în mod firesc școlile și-au reînceput din nou funcționarea, așa că în anul 1922-23 au fost deja șapte școli (3 greco-cat. și 4 gr. ort.); în 1923-24 nouă (1 de stat, 3 gr. cat. și 5 gr. ort.), iar în 1924-25 au funcționat deja 10 școli populare elementare cu limbă de predare română-maghiară (1 de stat, 2 gr. catolice, 7 gr. ort.), ceea ce corespunde pe deplin (?) numărului proporțional al populației românești. Se înțelege, s'a înmulțit și numărul învățătorilor și al elevilor, astfel că în anul 1924-25 deja 15 învățători (7 de stat) au instruit în școlile amintite 698 elevi.”

Vă să zică dintre 18 școli primare confesionale greco-catolice române de dinainte de război, în 1926 au mai rămas două. Dar nici în acestea nu se învâță românește decât religia, în primele două clase. Celelalte școli unite au fost complet maghiarizate prin învățătorii unguri și nu se mai pot considera ca școli minoritare confesionale române unite, cu toate că Ungurii le consideră ca atare.

Învățătorii unguri nu știu românește și chiar dacă ar ști, ferească sfântul c'ar fi în stare să propună în limba valahă!

Din statisticile pe cari ni le arată Ivan de Nagy, mai este elată și un mare număr de elevi români repetenți, care fapt autorul amintește îl atribuie aplicării riguroase a sancțiunilor învățământului obligatoriu. În realitate numărul mare de elevi români repetenți se datorește cauzelor că aceștia nu posedă limba maghiară.

„Atât în școlile secundare, precum și în școlile superioare, cauza micului număr statistic al elevilor români, se explică prin fenomenul devenit public, că tinerimea aparținătoare naționalităților, având prilejul să cunoască în decursul studiilor mai înalte valoarea culturii și isto-

rii maghiare (?), chiar și dacă originea familială și sunetul numelui îi leagă de rasa poporului lor, totuși această tinerețe cu multă iubire (!) începe a mărturisii limba maghiară ca limbă maternă (?) pentru că și prin aceasta să-și documenteze credința națională de pământul și statul, unde și în cadrele cărui în definitiv poporul lor, luptând și suferind împreună secolii de rând, s'a contopit cu Maghiarul organizator de stat (!)”

Aceste afirmații ale lui Nagy demască pe deplin forța maghiarizatoare a școlii ungurești. Dar să fim sinceri, pentru aceste calități apreciable ale școlii maghiare și-a „Maghiarul organizator de stat”. Românii din Ungaria se ferec de școală, de lumina și cultura maghiară, care le stinge neamul! Mai bine neștiința analfabetismului, care cel puțin le păstrează conștiința de Români, decât lumina școlii ungurești! — acesta este crezul țărânului Român de pe pusta Ungariei!

În Ungaria de azi, nu sunt zece școli primare românești (la 60.000 de Români ort. și uniți), cu limba de predare română-maghiară, ci abia patru, și nici în acestea nu se predă în limba română decât religia în cl. I a și a II-a. (Acestea sunt două școli confesionale ort. din jud. Bichș). Vor fi încă 10 școli, foste confesionale române unite și ortodoxe, dar la acestea sunt 7 învățători unguri, după cum arată Ivan Nagy, și aceștia nu predau deloc în limba română!

Asemenea școli confesionale, în trecut românești, statistica maghiară zădărnice le consideră și astăzi ca atare, pentru că ele au fost complet maghiarizate și nu se pot socoti ca școli minoritare cu cari Ungaria și-ar putea justifica oprimatoarea ei politică minoritară.

Petre Petrinca.

Știri

— Precum arată în nr. 10 din 10 crt. ziarul clujean „Független Újság”, la Budapesta va apărea în editura „Dante” un roman de 600 de pagini al lui Molnár Akos, despre eroina dela 48 a Moșilor Caterina Varga. Autorul a făcut anul trecut o călătorie prin Munții Apusenii.

— În editura „Korunk” dela Cluj e vorba să apară în luna aceasta un volum de traduceri din Aron Cotruș, al lui Alex. Kibedi. Traducătorul e cunoscut cetitorilor noștri din recenzia ce am făcut-o nereușitelor sale traduceri din Eminescu în foiletonul nostru dela Crăciun.

— La teatrul unguresc din Cluj se joacă o piesă a lui Gredinár Aurél și a lui Iuliu Walter D. Gredinár, precum îl arată și numele, e român. În anii din urmă după unire încercase să revină la malcă, dar a recăzut, conștinuând să facă la Cluj gazetărie ungurească.

Citiți și răspândiți: „Gazeta Antirevizionistă”

Din circulara secției din jud. Severin a Ligii Antirevizioniste, către toate autoritățile din județul Severin și către toate organizațiile naționale, culturale, profesionale și politice.

„Rugăm toate organizațiile naționale, culturale, profesionale și politice din județul Severin, ca la orice ședință, consfătuire sau adunare să jertfească cel puțin 10 minute pentru propaganda antirevizionistă.

Facem un apel special către toate partidele politice să sprijinească acțiunea noastră patriotică. Vă dați seama ce impresie adâncă și binefăcătoare se va face asupra poporului, când se va arăta că, oricât se atacă partidele politice între ele, mai sunt ideile asupra cărora toți bunii patrioți au același părere. Oratorii politici sunt deci rugați ca și dânsii, la stăpînitul fiecărei adunări, să vorbească câteva clipe de programul Ligii Antirevizioniste, contribuind astfel la înălțarea solidarității noastre naționale și la întărirea credinței în trăinicia Patriei noastre, România Mare.

Cel cari doresc să fie bine informați cu privire la lupta între revizionism și antirevizionism, să consulte „Gazeta Antirevizionistă” din Arad (Str. Nicu Filipescu 30), redactată de dl. Isaia Tolan. (ziar săptămânal)

Dintre zările din București acela care îmbrățișează cu cea mai mare căldură toate mișcările

noastre naționale și creștine, și astfel și cauza antirevizionistă, este marele ziar „Universul”, al cărui director e și președintele conducerii noastre centrale, dl. Stelian Popescu, fost Ministru.

O datorință sfântă a tuturor intelectualilor, dar în special a celor cari sunt în contact direct cu satele (preoți, învățători), este să sfătuiască și să îndrume poporul ca să citească numai astfel de ziare, cari sunt scrise în spirit național și creștin. Poporul trebuie ferit de contactul cu acele ziare, cari simpatizează cu curentele de extrema stângă și cu bolșevismul antinațional și anticreștin.

Toți fruntașii noștri, cari au legături cu surorile înalte din București, sunt rugați să pună și pe cale particulară, toată influența lor în cumpănă ca să vedem cât mai grabnic instalat la Timișoara un post de radiofuziune. Numai un astfel de post, la granița de vest va putea contracara acțiunea nefastă revizionistă a postului de radio Budapesta.

O organizația regională din județul Severin (șgij).

Președinte: Secretar general: Romulus Boldea Victor Ungur Lt.-Colonel i. r. fost Prefect

Cine conduce serviciul de poduri al C. F. R. din Ardeal și Bănat

Ca o exemplificare în plus a nevoii ce era ca să se înceapă lupta pentru înlăturarea străinilor primejdioși din slujbele publice și pentru înlocuirea lor cu români, reproducem aici o corespondență clujeană de-adreptul alarmantă, ce s'a publicat în nr. 14 crt. al ziarului „Universul” cu privire la un străin care conduce de mai bine de un deceniu serviciul de poduri al căilor ferate din întreg Ardealul și Bănatul, deci un serviciu dintre cele mai importante atât pentru căile ferate cât și pentru apărarea țării.

Conducerea acestui serviciu a fost dată pe mâna unui evreu maghiarizat din Budapesta Victor, Sarkadi, fost dela origine Steiner, născut la Budapesta la 1 Novembrie 1892.

Numitul a făcut școala poli-tehnică la Budapesta în timpul

războiului, iar în anul 1922, nu se știe cum, a fost angajat cu contract de căile ferate române, ca și când nu erau sute de ingineri români, absolvenți ai școlii de poduri și șosele din București. În anul 1925 a fost numit definitiv la căile ferate române, — deși la data aceea el nu putea fi încă cetățean român, și, ca cetățean maghiar ne mirăm cum a putut fi numit, în timp ce ai noștri mor de foame pe drumuri.

Dacă a obținut ori nu cetățenia română în mod legal, nu știm, — spune în continuare corespondența din care cităm — e însă fapt precis, că el nu cunoaște suficient limba română și că are o pregătire tehnică de așa natură, încât îl întrece orice inginer român.

Iată o ciudățenie decât care nu se poate închipui alta mai revoltătoare.

Până când va mai dura această inconștiență?

Și la Chișineu ca pretutindeni

Chișineu-Criș, 15. — Orașelul nostru, pe vremuri centru de luptă națională, stă și astăzi, după 16 ani dela desrobire, sub puterea fiilor lui Israel și-a nepoților lui Arpad, cari au monopolizat toată viața și industrială și comercială, și puterile prin banul comercial dela român se dedau în permanență la toate cutezanțele.

Prezintăm de astă dată cetitorilor cifrele din domeniul comercial și industrial, pentru că să se vadă ce bine stăm într'un orașel de graniță unde acum două sute de ani abia era o familie două de străini — pe-atunci firește neungurizați —, iar în secolul trecut și la începutul secolului nostru se dădeau marile lupte naționale știute nedeobște.

Iată cifrele: Din vre-o 30 comercianți și cârcimari, români sunt numai 4, restul minoritari. La proprietarii de hoteluri și cafenele din 8, numai unul român. Comercianții de cereale, vre-o 10, toți minoritari. Trei proprietari de mori, toți minoritari.

Meseriile, iarăși, sunt acaparate aproape total de minoritari. Din vre-o 10 citoritori, numai 2 sunt români. Cărbierii, 4, toți minoritari. Măcelarii 4 minoritari și unul român maghiarizat. Așa și la celelalte meserii, românul este în coadă, afară doară de pantofari și cismari unde și românii au un procent mai mare.

Asta ni-i situația. Jalnică, și până-acuma fără speranțe de îndreptare. Grănicerul

Dela Liga Antirevizionistă

— Intâia adunare generală a secției
studentești a Ligii —

Azi săptămâna s'a ținut, în sala expoziției antirevizioniste din palatul ziarului „Universul” intâia adunare generală a secției studentești, constituită la începutul iernii, a Ligii Antirevizioniste, fiind de față din partea direcției ziarului „Universul” d. deputat Al. Popescu-Necșești, fost subsecretar de stat, iar din partea biroului central al Ligii d. ing. Liviu Vekovan.

Președintele secției, d. **Nicolae Zagoicea**, a arătat studenților veniți în număr impunător de mare cum sunt organizații revizioniste din Ungaria și ce propagandă fac revizionistii maghiari prin așa numitele „Institute de cercetări și studii istorice”, create în diferite țări ale Europei, apoi a insistat asupra organizației studenților maghiari din România și asupra propagandei ce o fac pentru subminarea statului român. Și-a exprimat apoi mulțumirea că studențimea, pătrunsă de marele rol ce-l are L. A. R., și-a constituit puternice ramificații în toate facultățile, și a încheiat aducând în aplauzele furtivoase ale adunării omagii d-lui **Stelian Popescu**, președintele Ligii, pentru îndrumările sănătoase ce le dă tineretului.

D. Zagoicea a rugat apoi pe d. Al. Popescu-Necșești să prezideze adunarea.

Cuvântarea d-lui Al. Popescu- Necșești

Mulțumim pentru cinstea ce i s'a făcut dându-i-se președinția unei atât de frumoase adunări și pentru manifestația de căldură simpatie făcută d-lui președinte al Ligii **Stelian Popescu**, d. Al. Popescu-Necșești a arătat că tinerimea se găsește pe îndeplință în casa de idei și fapte românești a ziarului „Universul”. Nu se putea un mai bun început decât o astfel de adunare de tineri entuziaști de fapte, care, cu vigoarea sufletului lor, vin să se adauge la falanga vechilor luptători dela „Universul”.

Nu e ușor să pronunți cuvintele sceptice pe care L. Creangă le-a spus: „Românului i-l greu până s'apucă, că de lăsat se lasă ușor”. Optimismul sănătos, pune răul înainte. Tot Creangă a spus într'un congres de învățători: „Mi face impresia aceleia care coase și n'a pus nod la oț”. Decl. să ne îngrijim în tehnica lucrului să punem nod zdravăn ca să nu distrugem lucrul. Bucuros eu sunt alături de dv. și noi avem mult de făcut. D. Stelian Popescu, în conferința dela Cluj, în fața unui public entusiast, a formulat idealul românismului, arătând, că după ce n trecut ne-a însuflețit tot timpul idealul geografic al României, azi când s'a realizat geograficește România Mare, trebuie să ne îngrijim de întregirea patrimoniului nostru sufletesc, de adâncirea, de slefuirea lui, de aducerea noastră la același nivel cu al celorlalte po-

oare. Să ne siliim din toate puterile, în toate direcțiile de activitate socială, să câștigăm, să progresăm. Intregirea sufletescă e pentru tineret răspunsul cel mai

D. Al. Popescu-Necșești.

energic revizionistilor. A câștiga timpul pierdut, e lozincă pură, idealul și rostul dv. ca individ și colectivitate. Vă urez spor la muncă. Să vă adresați nouă, unde veți găsi suflete hotărâte ca să vă vină în ajutor.”

Conferințele antirevizioniste dela „Universul”

A urmat cuvântării d-lui Al. Popescu-Necșești citirea rapoartelor despre organizarea pe facultăți a secției antirevizioniste a studenților, apoi președintele secției a adus la cunoștința membrilor programul ce-l va urma secția studențească, și li-a atras atenția că d. G. Lungulescu, secretarul general al Ligii, va publica zilele acestea o broșură în care se va arăta pe larg modul de organizare al revizionistilor maghiari, și în care tineretul universitar își va găsi direcțiile necesare. Această broșură va fi distribuită în toată Universitatea.

D. Zagoicea a rugat apoi pe studenți să ia parte la ciclul de conferințe ce se va deschide în sala expoziției antirevizioniste, și a mulțumit la sfârșit d-lui Popescu-Necșești pentru impresionantele cuvinte ce le-a rostit tineretului.

Sedința s'a încheiat cu „Imnul Neamului”, cântat de întreaga asistență.

Imbunătățirea raporturilor italo-iugoslave

Precum se știe din ceea ce am arătat acum săptămâna, la Budapesta s'a rostit un discurs politic senzațional și semnificativ: președintele partidului creștin, Wolff, care prin legăturile strânse ce le are cu guvernul Gombös se socoate că reprezintă în bună măsură ideile guvernului, a cerut Ungariei o nouă politică externă, și anume orientată spre Germania și Iugoslavia.

Acum vine dela Roma și dela Belgrad o știre care întregeste și explică spusele președintelui partidului cre-

Descentralizarea spirituală a orașelor din Ungaria

Sub titlul acesta s'a publicat în n-rul din urmă al lui „Független Ujság” (10 III) un articol vrednic de atenție, despre emulația cultural-națională dintre orașele Ungariei, împintenată de răposatul ministru de culte și instrucție Kuno Klebelsberg.

Emulația cu pricina s'a născut din pilda descentralizării culturale întâmplată la ungurii din Ardeal sub regimul românesc. Kuno Klebelsberg (despre care adăugăm că a imitat și alte lucruri dela noi, în primul rând din inițiativele școlare ale d-lui dr. C. Angelescu) a ajutat cu toată soliditatea inițiativele culturale locale (tot ce s'a făcut la Seghedin, de-o pildă, e opera sa), și apoi a adunat aceste inițiative într'un mănunchi, creind o așa-zisă „Asociație culturală a orașelor”, care coordonează acțiunile și diriguiește emulația dintre orașe.

Asociația aceasta organizează călătorii colective dintr'un oraș într'altul, „săptămâni” ale Seghedinului, Dobrișinului, etc., universități populare la cari conferințiază și oaspeți din străinătate, și a. m. d.

Pe noi ne interesează mai cu seamă legătura ce s'a făcut prin Asociația aceasta între Ardeal și orașele Ungariei. „Független Ujság” aminteste despre turneul ce l-au făcut anul trecut scriitorii unguri din Ardeal în vreo 10-12 orașe din Ungaria. Destăinue apoi că „asociația a făcut cu puțință să se răspândească scrierile scriitorilor unguri din Ardeal în vreo 20 de mii de coale în straturile cele mai largi ale ungarimii, prin biblioteci populare” (ceace nu e altceva decât un fel de subvenționare), și apoi că: „Asociația a hotărât să descrie (se'nțelege în ce chip tendențios — n. tr.) portretul orașelor locuite de unguri ale statelor succesoare. Clujul îl va descrie d. dr. Maksay, Oradea Geza Tabéry, Aiudul Al. Makkay, Brașovul Fr. Szemler, Târgu-Murășului Carol Molter, două ținuturi etnografice Carol Koos, Aradul Nic. Krenner, Timișoara G. Szanto.”

Alte amănunte despre activita-

tea Asociației culturale a orașelor: A luat inițiativa să se înființeze la Universitățile maghiare catedre și lectorate despre literatura și cultura din ținuturile alipite la statele succesoare, și are de trei ani o publicație a sa: „Városkultura”.

Altă publicație maghiară geneveză

Se știe din ceea ce am arătat cu alte prilejuri, că pentruca să-și implinească datoria față de irendenta maghiară pentrucă i-a sporit dela 1019 iugăre cadastrale la 3375 de iugăre latifundiul ce-l avea în Ungaria, faimosul cetățean maghiar dela Oradea Gustav Kövér s'a dus după expulzarea sa din România la Geneva, și instigă acolo de vreo doi ani în contra noastră printr'un birou de „plângeri” minoritare și printr'o publicație franceză și englezească cum nu s'ar putea mai agramată ce o scoate sub titlul: „Minorité”.

Activitatea lui Kövér se vede că n'a satisfăcut pe cei dela Budapesta, de vreme ce ni-i dat să citim în numărul din 10 crt. al semioficiosului „Budapesti Hirlap” următoarele:

„La Geneva apare o nouă publicație închinată chestiunii minoritare. Titlul i-i „Le Messenger des Nations”; apare de-ocamdată bilunar, dar voiește să devină în curând gazetă zilnică. În numărul întâi publică un articol cu fotografiile despre ungurii expulzați din Iugoslavia, și un studiu mai lung despre numerus valachicus al publicistului român M. Ionescu (onorabilul publicist „român” e desigur vr'un scrib turanic din slujba irendentei maghiare; poate unul dela Cluj ale cărui colaborări la publicațiile iredentiste de peste graniță i le urmărim cam de multă vreme, — n. tr.) Studiul (e vorba tot de isprava intelectuală a așa-zisului publicist „român” — n. tr.) analizează amănunțit teoria rasistă românească. În editorial publicația arată că luptă pentru dreptul de autodeterminare a popoarelor.”

Aceasta-i deci — așa cum se recomandă prin recenzie de mai sus — noua publicație dela Geneva. O publicație evident ungrească!

Ne interesează, firește, și pe noi, dar ni se pare că-i interesează și aceasta în primul rând pe bieții iobagi ai Ungariei. Ce latifundii i s'o fi dat celui ce o scoate, sau cu câte iugăre i-a fost sporit latifundiul ce-l avea, dacă pentru o măgărie ca revista „Minorité” latifundiul lui Kövér Gustav a fost sporit dela 1019 iugăre cadastrale la 3375 de iugăre?

Notițe bibliografice

— „Budapesti Hirlap” din 16 II. anunță apariția unei noi cărți italiene de propagandă revizionistă în folosul Ungariei: „Bazinul dunărean sub arme”, a ziaristului Renato Caniglia. Autorul a făcut de curând o călătorie de așa-zise studii în Ungaria

— La Pécs (Cinci-Biserici) a început s'apară o revistă științifică intitulată „Pannonia”, a profesorului dela Universitatea de-acolo Eugen Kasztner. Din sumarul in-

tâului număr, arătat de „Budapesti Hirlap” la 10 crt., se remarcate următoarele: Biblioteca Panoniei de Andrei Al. un articol în nemțește al danez Einer Dyggve, în care demonstrează că vestitele combe romane dela Pécs au intru nceput zidite deasupra mântului, și un alt articol al logului Anton Klemm de ir originea numelui orașului Pécs al muntelui Mecsek.

Unguri get-beg

— La 15 Martie, ziua tradițională a kosutismului, a avut la Budapesta o demonstrație dentească iredentistă, la care manifestat între alții Ștefan (Coșa) și Victor Vaszy (Vasil). — La 12 crt. a avut loc la Budapesta adunarea generală a Asociației studenților piariști. Raportul l-a citit secretarul general Iosif Sztár.

„Deputații sași protestează în controverta teroarei fiscale”

Titlul acesta e din „Arader Zeitung” din 13 Martie crt. e al unei știri referitoare la protest făcut de parlament sași dela noi la guvern în fața fiuneia execuțiilor fiscale.

În același număr al lui „Arader Zeitung” s'a mai publicat un articol despre impozite, aceluși însă despre impozitul cultural, pus pe capul nemților de episcopia nemțească a Transilvaniei. Coincidența e nostimă. Pentrucă în contra acestui impozit exagerat parlamentarilor nu protestează niciodată, dimpotrivă, dupăcum se știe, intervenit să fie încasat cu sila de organele fiscalului.

Articolul cu pricina e semnat de Iosef Gräf, „în numele comunității locuitorilor din Schöndorf” și e un răspuns la ceea ce scrisese în „Arader Zeitung” contra cererii ce au făcut șabii din Schöndorf la prefectura Aradului, ca să li se stabilească școala confesională.

D. Gräf arată că la Schöndorf e mare nemulțumire contra episcopiei din Timișoara de-o parte din pricina birourilor culturale exagerate (de 60 până la 100 procente în raport impozitele câtră stat), iar alta pentrucă episcopul Pachschimbat anul acesta statutul comunităților bisericesti, dispunând că episcopia poate anula fără motivare hotărârile comunităților. Comunitatea bisericască a cerut episcopiei să revizuiască impunerile de oarece le consideră nedrepte, dar episcopia i-a refuzat cererea la coș, iar mai apoi, când a fost să se revizuiască comunitatea, s'a refuzat dreptul de vot celor cu birouri culturale restante.

D. Gräf încheie arătând că li-a mai rămas alta de făcut decât să ceară să li se deschidă școala școală de stat cu limba de predare germană. Episcopul li se împotrivesc, dar pe drept, fiindcă edificiul școlii nu e proprietatea comunei politice nu a bisericii.

Campania electorală din Ungaria

...ara lui Horthy, a lui Eckhardt și-a lui Gömbös, coaliția se apleacă în contra surprizei ar putea să li le rezerve... rășirea lui Bethlen cu habșburgii, e'n toi de-o săptămână... ania electorală, — adică așa... poate fi in toi sub un re... de dictatură.

...cum se știe din cele ce le-am... in numărul nostru trecut, înainte de a dizolva parla... tului Gömbös a interzis orice... și manifestații politice, și... istea aceasta a ținut până a... patru zile, după ce între timp... irat Dumineca trecută iar in... locuri Luni și Marți ter... pentru publicarea candida...

Concentrarea partidelor de opoziție

...fața loviturii acesteia cu a... de măiestru a lui Gömbös... partidele de opoziție s'au... silite să-și strângă rândurile, întovărășească.

...a făcut să vedem întovărășească... oameni din cele mai opuse...

...tele Gheorghe Apponyi (fi... Albert) și fostul ministru... terne Gratz, ambii fruntași... miști, s'au cartelat cu parti... liberal, adică in bună parte... sc, al lui Rassay, cu care s'a... unit și organizația semită a... zsonyi.

...ndul lui Friedrich și legit... neași ai palatinului Pala... (cu ziarul „Magyarság”),... unit cu partidul legitimist... lar al lui Grieger, și și-au... trat din răzburare puterile... scolt, unde candidează Eck...

...celalalt loc unde candidează... rdt, la Dobrițin, s'au con... hitleristiții lui Mesko și-ai... lui Festetich, și rasiști de... anic ai lui Bajcsy Zsillinszky... concentrări, ale celor vreo... partide mărunte ce mai sunt,

Cârdășia lui Gömbös cu Eckhardt

...mbös și-a dat de tot arama... tă. Pactul secret ce l-a... cu ruda hortistă Eckhardt a... ivaală pe deplin. De-o... a eliminat din listele de... dați pe vreo 80 de parla... tici vechi de-ai lui Bethlen... nlocuit cu oameni de-ai... ei „Generația a reformelor”... tătă de el și de Eckhardt,... altă parte n'a pus frunta... din partidul lui Eckhardt... candidat. Atăta n'a fost de... ci fiindcă Eckhardt e a... tăt la Mișcolț, unde legitir... și-au concentrat cele mai... nice forte, a făcut acolo cu... urdt bloc comun, sub denumi... Frontul Național”. Tot astfel... a alegerea lui Eckhardt la... t, nu e nici in chipul a... asigurată, l-a pus pe minis... justiție Lázár, care e con-

ni nemulțumiri în tabăra guvernamentală pricina întovărășirii lui Gömbös cu evreii

...sus amintita căpșuire cu... niști” a partidului governa... n'a fost de altfel de loc... „Reformiști” aceștia ar fi... oameni noi, de 40 de ani, generația tranșeelor, botezați

...turilor. Parlamentul fusese dizolvat Marți a fost săptămâna; termenul pentru publicarea listelor a expirat Duminecă, deci afară de guvern care-și avea listele pregătite mai dinainte și afară de agrarienii lui Eckhardt întovărășiți pe-ascuns cu guvernul, toți ceilalți au rămas zăpăciți, in frunte cu Bethlen care n' a fața unui termen atât de scurt nu s'a mai putut gândi un moment să-și organizeze un partid, ci concediindu-și partizanii, ca să ia ce atitudine vor socoti de cuviință, s'a hotărît să candideze cu program independent, el într'o circumscripție, iar băiatul său Andrei (intrat acum in politică) in alta.

...nu prezintă importanță. Se cuvin amintiți singuri socialiștii, cari firește nu s'au cartelat cu nimeni.

...Din pricină că n'a fost timp pentru o acțiune mai mare, toate grupările opoziționiste s'au mărginit la un număr foarte mic de circumscripții, și anume cele mai multe s'au limitat la orașe, unde se votează secret. Partidul socialist n'a pus candidaturi in nici o circumscripție unde se votează pe față. Blocul G. Apponyi — Rassay — Vázsonyi a fugit deasemenea de circumscripțiile cu vot deschis. In schimb s'a încumetat să meargă la țară blocul legitimist al lui Grieger și Palavicini, ca o adeverire a faptului ce l-am mai semnalat in coloanele noastre, că neavând o opoziție spre care să se îndrepte, satele au început să se îndrepte spre habșburgii. E însă aceasta și o dovadă că habșburgii lucraseră vartos in vremea din urmă, și că nu fără temei a putut să le fie lui Horthy, lui Gömbös și lui Eckhardt frică.

...tracandidat al lui Eckhardt la Dobrițin, să candideze in ultimul moment și la Senteș, ca să lase pe Eckhardt să iasă la Dobrițin. La Dobrițin însă deasemenea e mare nesiguranță. Eckhardt și-a pus acolo candidatura in ciuda lui Bethlen, care s'a ales mereu in acest oraș, iar acum a trebuit să se refugieze in Panonia, in orașul teroriștilor croați Nagykanizsa. Conte Bethlen mai are însă aderenti numeroși la Dobrițin, și de asemenea are mare popularitate in acest oraș universitar rașistul Bajcsy-Zsillinszky, care luptă acolo in contra lui Eckhardt. Ar fi deci și acolo cu puțință surprize neplăcute pentru ruda hortistă, dar la așa ceva nu trebuie să ne așteptăm, câtă vreme rezultatul alegerilor depinde la urma urmelor de teroarea oficialității.

...nițel cu apa reformelor agrariene. In realitate numele „reformiste” depe lista guvernamentală au fost o cumplită deziluzie. Antisemitul, obredistul Gömbös și-a ales de

...preferință „reformiștii” dintre evreii, dintre reprezentanții cartelurilor — împotriva cărora Eckhardt ducea până de curând o luptă drăcească prin a sa „Uj Magyar-ság”, — și anume dintre evreii cari nici măcar nu s' „tineri”

...Revolta cea mai mare au pricinuit-o listele din circumscripțiile capitalei, unde au fost candidați ca „reformiști”, ca oameni noi, negustorul angrosist Anton Klein, un alt evreu Morit Ledermann, și mai ales președintele comunității izraelite din Buda-Vecse, Ozora.

...Alegerea aceasta a pricinuit nemulțumiri la adevărata generație de 40 de ani, și nemulțumirea s'a dat pe față indata după ce s'a aflat lista. Astfel, la Pécs (oraș universitar) reformiștii au pus in contra listei guvernamentale, fiindcă figurează pe ea un „reformist” evreu, o lista separată, cu program „național-creștin”. Tot astfel au trecut in opoziție și reformiștii din județul Tolna, și nemulțumiri s'anunță și de-aiurea.

...Tot din pricină că au fost neglijați in folosul evreilor cari prezintă in partidul guvernamental cartelurile și marea finanță, și-au arătat pe față nemulțumirea foștii combatanți. Aceștia au ținut Marți la Budapesta o ntrunire și au pus la vot: să mențină sau să nu mai mențină după cele întămplare cartelul cu generalul Gömbös. Hotărîrea adunării a fost că se dă fiecărui fost combatant voie să voteze cu cine-i place. Dacă publicarea listelor n'ar fi expirat, hotărîrea ar fi fost desigur și mai drastică, decizându-se cartelarea cu cine li-ar fi satisfăcut pretențiile.

Se burzulesc și evreii

...Generalul Gömbös s'o fi așteptat desigur ca „reformiștii” evreii ce i-a trecut pe lista sa de candidați să-i aducă un număr respectabil de voturi evreiești. In loc să-i fie însă mulțumitori, evreii și-au înființat la Budapesta un partid de ocazie, „partidul național al evreilor maghiari”, și a hotărît să pună o listă evreiască, in frunte cu rabinul Hevesi. Vom vedea dacă până la urmă tabăra aceasta nu va desarma, fiindcă s'au început între ea și între guvern tratative.

Tratativilor cu guvernul

...„Magyarság” din 10 crt. (ziarul legitimistilor lui Sigray și Pallavicini) a anunțat că la 9 Martie au avut loc la centrala partidului guvernamental tratative cu o grupare socialistă dizidentă și apoi cu conducerea autorizată a socialiștilor. Rezultatul tratativilor nu se știe, in schimb e știut de altă parte că profesioniștii mandatelor socialiste de deputat au fost sub toate guvernele regimului hortist miluiții guvernului. In schimb mandatelor de deputat au fost in stare, după cum se știe, să trădeze internaționalismul, înscriind anul trecut oficial in programul partidului revizionismul.

3000 de candidați la 248 de locuri

...Pentru cele 248 de mandate de deputați luptă după cum anunță ziarul lui Eckhardt 3000 de inși, din 15 partide.

...Numărul adevărat al candidaților nu se va putea ști decât cu opt zile inainte de alegeri, după ce se vor fi respins cei ce n'au putut aduna cuvenitele recomandări dela alegători.

Sistemul recomandărilor

...Candidații au adică de dat in Ungaria două examene principale: întâia luptă mare au s'o dea ca să fie trecuți pe listă, și a doua ca să poată prezenta biroului electoral un număr de recomandări dela alegători egal cu a zecea parte din totalul votanților din circumscripție. Față de lupta aceasta a doua, lupta electorală propriu zisă nu e adeseori nimic. Partea hotărîtoare a alegerii e de cele mai multe ori adunarea a ceea ce a recomandarilor, cari trebuie autentificate bine de tot, și trebuie adunate in număr încodată pe cât cere legea, ca dacă se anulează recomandarea cuiva, să ai imediat ce pune in loc. La Seghedin, fiindcă sunt 45.000 de votanți, i-au trebuit lui Gömbös 4500 de recomandări, și pentru orice eventualitate a pus oficialitatea să-i mai adune câteva mii. Deci inchipuiți-vă cât trebuie s'asude ca s'adune recomandări cineva care nu-i pe lista guvernului, și câte i se anulează. Obiceiul e ca să se declare lista guvernamentală aleasă fără contracandidat, fiindcă opozanții n'au prezentat reglementarul număr de recomandări valabile. Din anul trecut generalul Gömbös a mai introdus un obicei, experimentat in dauna unui contracandidat din tabăra lui Eckhardt: i-au furat adică recomandările din geantă, și l-au mai și feștelit la gazetă spunând că le-a pierdut la vreo crăsmă sau la vreo cocotă.

Cei ce se abțin

...Contele Bethlen, precum am mai arătat, candidează la Nagykanizsa, unde are două serii de contracandidați guvernamentali: una neoficială, și alta oficială in frunte cu unul care a fost sub Bethlen prefect acolo 10 ani.

...Dintre partizanii lui Bethlen au renunțat să candideze: Keresztes-Fischer, fostul ministru de interne de până acum două săptămâni, cumnatul hortist Emil Purgly, contele Raday, Ugron Gabor și încă câțiva dintre cei cu cari luase hotărîrea să iasă din partidul guvernamental. Mare parte dintre partizani l-au trădat însă pe Bethlen inainte de-a cânta cocoșul a treia oară. In fruntea lor e fostul ministru de finanțe Bud, care se alege iarăș la Ceaba, pe lista lui Gömbös. Dintre acești fripturiști o bună parte au pățit-o rău: după ce s'au întors dela Bethlen la Gömbös, Gömbös i-a lăsat pe dinafară din liste.

...Dintre miniștri a refuzat să-și depună candidatura ministrul de externe Kánya.

Un candidat al Episcopiei din Hajdudorog

...In circumscripția Nagy-Károly depe granița sâtmăreană și-a depus candidatura, cu program greco-catolic, un anume dr. Groh, președintele asociației generale a greco-catolicilor maghiari. Omul episcopiei de Dorog a pățit-o însă rău. Ca să nu incurce socotelile guvernului, jandarmii din Nir-Adoni l-au luat pe sus și i-au făcut vânt din comună.

Alt indezirabil

...Tot in părțile de dincoace de Tisa, unde mizeria sătenilor a ajuns ne mai pomenită, a nceput să facă agitație, și anume țărâniștii, înființându-și la repezeală un partid in vederea alegerilor, un fost deputat Ștefan Dènes. „Magyarság” din 10 crt. anunță că de oriunde și-a făcut apariția jandarmii l-au impachetat și l-au scos din sate.

...La samavolnicile acestea au început de altfel să s'adauge și crime. „Magyarság” arată in același număr din 10 crt. că la 9 Martie s'a înregistrat întâiul omor electoral, la o crăsmă din Nagykatá.

Trădătorii reformei agrare

...Alături de reprezentanții cartelurilor și-ai băncilor, generalul Gömbös a găsit loc pe listă și pentru doi, trei reprezentanți adevărați ai „Generației reformelor”: adică pentru unii cari agitau in vremea din urmă, și încă cu temeinică pregătire științifică, reforma agrară. Cel mai de frunte dintre aceștia e dr. Matei Matolcsy, ale cărui statistici antifilifundiare sunt cunoscute cetitorilor noștri.

...Fripturizarea aceasta dovedește că reforma agrară nu și-a găsit încă in Ungaria apostolii adevărați.

Ultima oră

...„Budapesti Hirlap” de Vineri anunță că vreo 35 de candidați se socotesc depe acuma aleși cu unanimitate. Patru cincimi dintre ei sunt de-ai guvernului, iar restul așa-ziși independenți, adică guvernamentaloiți. Aceștia sau n'au contracandidați, sau oficialitatea a acaparat pe seama lor majoritatea recomandărilor dela alegători, împiedecând de altă parte pe contracandidați să ajungă in contact cu alegătorii.

...La acești 35 se vor mai adăuga până la urma încă vreo 30 de inși aleși in asemenea chip.

...Norocul acesta, firește că la intervenția guvernului, l-a batut și pe fostul prim-ministru Ștefan Bethlen, deoarece cele două liste guvernamentale ce i se opuneau la Nagykanizsa au fost retrase.

...Ca o nouă exemplificare a cârdășiei Eckhardt — Gömbös in limpede E. khardt candidează la Mișcolț in capul listei guvernului, într'o circumscripție din Panonia candidează pe lista lui Eckhardt o rudă apropiată, guvernamentală, a primului ministru Gömbös, profesorul secundar Nic. Gömbös.

Numerus valachicus.

Lupta pentru a doua desrobire

Ni-a fost dat săptămâna aceasta să asistăm la ceea ce după toate semnele era de așteptat: la despărțirea celor ce și-au propus să lupte pentru proporționala etnică de cei cari se împotrivesc acestei cerințe românești a vremii.

Vom asista poate în curând și la o despărțire de felul acesta între avocați, pentru că am putut să vedem cum ia unele dintre

adunările avocațești unii, alții dintre participanți s'au făcut cozi de topor în mâna străinilor, sau cum unii, alții dintre membrii barourilor s'au ferit să asiste la conferințele d-lui Istrate Micescu, pentru că nu-și plardă, dragă Doamne, clientela minoritară. De ocazională despărțirea cea mare s'a întâmplat în lugărul politic al național-țărăniștilor.

Marea despărțire dela național-țărăniști

Precum se știe, conducerea acestui partid s'a opus dintru început numerusului valachicus propus de d. Vaida, și a avut imprudența — sau dacă vreți prudența, fiindcă nu se adresa numai românilor — ca să declare că i se împotrivesc din motive politicianiste: ca să-și poată păstra voturile neromânilor. D. Vaida a dat și după aceasta înainte, deși i se dat să-nțeleagă că va ajunge astfel să fie exclus din partid. A ținut conferințele dela Cluj și Timișoara, și a pus paie pe foc printr-o accentuare a caracterului antisemit și anti-francmason al luptei sale. Fusesse desavuat și înainte pentru lupta ce-a pornit-o, prin interviurile date presei anumite de d-nii dr. Lupu, Madgearu și alții; ba d. dr. Lupu mersese până-acolo, că-l acuza că ne strică cu Franța, iar zările minoritare din Ardeal au adaos că d. Lupu se va duce peste graniță ca să poarte de-acolo lupta în contra d-lui Vaida. După conferința dela Timișoara a venit apoi desavuarea oficială, printr'un comunicat al conducerei partidului. La aceasta s'a adaos — pentru că să se accelereze despărțirea ce nu se mai putea înconjura — de-o parte faptul că conducerea partidului a convocat peste capul d-lui Vaida organizațiile ardeleni la un congres ce-ar fi să se țină la 23 Martie la Cluj, iar de altă parte faptul că având să se prăznuiască la porunca conducerii împlinirea unui an de când s'a făcut fuziunea între partidul național-țărănesc și între partidul țărănist al d-lui Lupu, organizațiile ardeleni a-filiate d-lui Vaida au refuzat să sărbătorească pe d. dr. Lupu, iar cea dela Cluj, și încă la propunerea fostului președinte al lupiștilor de-acolo, a ținut să adauge că odată cu osândirea d-lui Lupu pentru atitudinea ce-a luat-o în contra lui numerus valachicus, îl sărbătorește pe d. Vaida pentru că s'au împlinit tot-atunci 15 ani de când a obținut recunoașterea Basarabiei.

Lucrurile au ajuns în chipul acesta la punctul de unde nu mai este întoarcere.

Conducerea partidului a reacționat luându-i d-lui dr. Vaida conducerea ziarului „Patria” și dizolvând cele 7-8 organizații de dincoace de Carpați cari îi sunt afiliate cu totuși. La aceasta d. dr. Vaida a răspuns printr-o scrisoare drastică adresată d-lui Ion Mihalache, președintele central al partidului. Ii spune că cei 11 cari l-au dezavuat și l-au

amenințat cu excluderea, dintre 23 de inși căji sunt la conducerea centrală a partidului, n'aveau autoritatea s'aducă față de d sa o asemenea hotărâre, și că-i aseamănă cu cei cari l-au dat afară pe sus din parlamentul unguresc. Ii mai spune apoi că de geaba se laudă partidul țărănesc că l-au adus la vieață oștenii din tranșee, pentru că un partid care se ridică în contra unei lupte pornită pentru izbăvirea românilor de cotropirea străină, nu mai este partidul luptătorilor de pe fronturile desrobirii naționale. În încheiere Ii spune apoi că pe d-sa nu-l poate da nimeni afară din partid, pentru că partidul e dânsul și dânsul cu țara.

O clarificare dureroasă

Ce mai urmează după asta, e lesne de ghicit: ruptura finală, cu regroupări, cu tunete și fulgere și cu obișnuitele socoteli fripturistice la membrii organizațiilor.

Firește că aspectul acesta ce l-a luat lupta pentru numerus valachicus nu ne mulțumește câtuși de puțin. Dela un post ca al nostru de unde nu se urmărește decât solidaritatea obștească în jurul intereselor naționale, fără mișcarea organizațiilor românești — chiar partide politice dacă-s, atâta timp cât n'avem în locul partidelor alt instrument de guvernare mai bun — nu ne poate de loc încânta, mai cu seamă după ce se știe că vieața politică românească a ajuns unde a ajuns din pricina bisericuțelor politice pornite să se supraliciteze 'n abdicări de tot felul. Și nu e mai cu seamă de bun augur, în politică, fără mișcarea aceasta, dacă se va adevări și celalalt lucru ce-l vestesc de câteva zile zările din capitală: ruperea de d. Mihalache a taberei d-lui Maniu, și-anume pe chestia constituțională. Vom avea deci trei partide național-țărăniștice în loc de unul, dintre cari al d-lui Maniu va opune celorlalte două chestia constituțională.

E, precum am spus, dureroasă această fără mișcare. Dar se tinde spre ea de mult în partidul național-țărănesc, încât nu ea e nenaturală, ci devenise nenaturală zăbovirea ei. Devenise dureroasă, ca orice zăbovire a unei clarificări.

De aceea deci lucrurile nu pot fi privite prea tragic. O clarificare trebuia, și a venit. Te doare, ca orice operație, dar

bolnavul trebuia să treacă odată peste asta.

Nu putem, firește, să proiectăm ce-o să urmeze în privința singurului lucru care ne interesează aci: a luptei pentru a doua desrobire, pentru proporționala etnică. Fiindcă lupta aceasta a

ajuns pe panta politicii propriuzise, nu-s excluse surprizele. N'ar fi exclus nici chiar să-i vedem pe adversarii numerusului clausus supralicându-l, după ce vor vedea că masele le întorc spatulele. Și nu-i exclus nimic nici în alte tabere.

Se mișcă taberele nepolitice

Norocul cel mare este că s'au mișcat și taberele nepolitice, cele profesionale.

La 14 Aprilie e congresul general al organizațiilor avocațești cari luptă pentru legiferarea proporțională, și dacă alături de marea însuflețire cu care se'nșirue sub steagul acestei lupte marea majoritate a avocaților români ni-s date să vedem și defectuul ca acela mai sus pomenit, în schimb e din cale afară de îmbucurător că exemplul avocaților intransigenți prinde la celelalte profesii.

Medicii cer și ei proporționala etnică

Ni-a fost dat astfel să vedem săptămâna aceasta că se mișcă și medicii din București, după ce e știut ce bolcot al tăcerii puse-

seră la crle medicilor slujbași publici de-acolo în contra acțiunii ce-au pornit o întâi la Cluj și-apol prin congresul din anul trecut dela Arad medicilor români din Ardeal cari au slujbă la stat (medici de circumscripție, de spital, la C. F. R., etc. — unde ca pretutindeni predomină deasemenea străinii)

Un grup de medici din București au luat inițiativa de-a urma pe avocați, și și-au ținut Marți întâia adunare, cerând odată cu proporționala etnică controlarea liberă practici de după război adecă a dreptului obținut de ob cel pe căi ilegale de medicii străini de a face 'n România practică medicală.

Pentru românizarea meșteșugurilor

D. Ilie Calciu, președintele Camerei de muncă din București, a înaintat guvernului un memoriu privitor la jalnică situație numerică și materială a meșteșugarilor români din ținuturile desrobite.

D-sa arată că în ținuturile alipite meșteșugarii români sunt cu totul covârșiți de meseriașii minoritari și sunt reduși la imposibilitate de marea industrie minoritară, deci cere guvernului măsuri urgente.

Propunerile președintelui Camerei de muncă din București sunt următoarele:

Guvernul să sprijinească cu tot dinadinsul Reuniunile meseriașilor români, și să românizeze cu ajutorul acestora compoziția și activitatea Camerelor de industrie și comerț.

Să creeze o asociație generală a reununilor românești de meseriași, și să înfunțeze pe seama ei un credit industrial, care să dea meseriașilor români din localitățile unde meseriile sunt covârșite de minoritari credite ieftine și scule pe credit (așa cum a maghiarizat mica industrie Ungaria).

Să se ia ucenici și băieți de prăvălie dintre români.

D. Calciu a uitat să adauge la cererile acestea una de cea mai mare însemnătate, pe care am arătat-o în numărul trecut al gazetei noastre.

Una dintre pricinile principale că românizarea sau reromânizarea orașelor din provinciile a-

lipite n'a ajuns decât în stadiul în care se află astăzi (și să se compare acest stadiu cu stadiul în care ajunsese ungrizarea lor în 16 ani după ofensiva ungră rească începută la anul 1868!) este că proprietarii români de case potrivite pentru localuri industriale sau comerciale, le închiriază cu regularitate străinilor, chiar și atunci când românii oferă totatăta ca străinii.

Chestia asta, de sigur, nu se poate soluționa prin decrete, dar există mijloace de presiune. Unui ar fi să se deosebească la impunere imobilele închiriate la români de cele date străinilor. Altul ar fi să se taie românilor avantajile ce le au dela stat sau comună, dacă continuă să prefere chiriși minoritari în locuri românilor. Și iarăși altul: partidele politice să-și dascălească conducătorii cari cad în asemenea păcat.

Dacă însă față de proprietarii particulari nu există mijloace oficiale fălșe, există în schimb față de autoritățile și față de instituțiile susținute de stat cart au imobile și le închiriază străinilor. Ne referim la primări ca a Aradului, care a dat cafe-neaua orășenească un trust minoritar, pentru că a oferit cu vre-o zece mil de lei mai mult decât ofertanții români, și apoi a redus cu 25%, chiria minoritarilor, încât e cu vre-o 50 de mil mai mică decât a ofertanților români. Ne referim deasemenea la imobilele bisericilor sau altor instituțiuni românești susținute de stat.

Față de acestea ar putea să existe mijloace fălșe și efective, dacă autoritatea ar ști să fie la datorie.

D. Al. Vaida-Voivod la Orade și la

Fostul prim-ministru Al. Vaida-Voivod conțiază astăzi, 11 Martie, la Orade, iar mâine după la orele 6 va conferențea la auspiciile Institutului Banat-Crișana la Palatul din Arad.

În ambele locuri Vaida-Voivod va vorbi pre numerus valachicus. Conferințele sale sunt teptate cu și mai mare gurare decât cea de mișoara, dată fiind noțuație în care se află prim-ministru în urma lui că o fracțiune din ducerea partidului dela conducerea țării național-țărăniștice Ardeal și Banat.

Conferințele d-lui Istrate Micescu

În vederea congresului ce va fi la București la 14 Aprilie, al organizațiilor naționale ale barourilor din inițiatorul mișcării acestor caților, dârzul luptător și torul fără pereche la toată Europa centrală, univ. Istrate Micescu, a semenea d-lui Vaida-Voivod țină conferințe despre nala etnică în orașele din

În timp ce d. Vaida-Voivod rată cu statistici situațiile toare în care se găsește țutul românesc, d. Istrate răspunde cu argumente și istorice, mânuite așa ca mai d-sa o poate 'n țara nească, acelora cari ne că nu respectăm tratatul și ne amenință cu demer Liga Națiunilor.

Dumineca trecută d. Vaida-Voivod bit clujenilor despre și menirea ideii de „Problema suveranității în raport cu tratatele de astăzi vorbește la Uni-din Iași despre „Dreptu-nitatea și conștiința apoi va vorbi la Timișoara alte orașe.

Conferința Arad

La Arad, unde conferința a fost o manifestare dintre cele mai frumoase Istrate Micescu a arătat rele:

Suveranitatea unui atârnoare de mila tratatelor, pentru că e un lucru ce se simte firmă. Suveranitatea a fost programul revoluției Horea, și tot ea a fost de temelie al proclamației 48 a ardelenilor și al același an a muntelui nitatea ce-o avem astăzi din generozitatea aliaților spune obraznic presa ci ni-am făcut-o cu

Numerus valachicus

(continuare din pag. 6-a)

nici Dumnezeu n'a făcut nimic, nici Franța și nici pentru cari avem și vom avea dragostea frățească, putut face aici o Românie, dacă nu era aici un mare să-și afirme singur libertate, sămănând cu de morți câmpiile Molomânia Mare e rezultatul afirmării de sine rotund și al hotărârii unanime a din Ardeal, din Bucovina, Basarabia. La conferința delegatului regelui Ferdinand s'a dus ca simplu delegatului rege, cum se făcea și ca trimisul poporului din Ardeal, din Bucovina, care și-a hotărârea de-a fi liberă declarația din parlamentul d-lui Vaida și prin a lor naționale. Nu ni-a suveranitatea conferința, cu atât mai ales că a se discutau acolo așele, oștile românești afirmă suveranitate la București apoi adevărat din vorba lor proporționalei etnice, stă proporțională se opune lor minoritare pe cari am legați prin tratate să le retem?

Ordinea averescanilor și georgiștilor

îneca trecută s'a ținut la ara o adunare comună a lui liberal-georgist și a poporului, întâia manifestare acest fel a celor două partide când s'au înțeles să lupte stăruințele constituționale imai mulți dintre oratori, te cu d. Gheorghe Brătianu numai că și-au însușit mul proporționalității etnice aduși de d. Al. Vaida-Voievodă au mers și mai departe, spus că partidul liberal-georgist a fixat încă de acum doi ani program, având tocmai aceasta să sufere prigoana

Se opune lui numerus-valachicus d. Madgearu

organizația de Ifov a partidului național-țărănist a ținut săptămâna aceasta un congres, la d. Madgearu, secretarul general partidului, a arătat prin ea să suplinească partidul rusul valachicus al d-lui partidul național-țărănist vrea să preponderanță românilor, între români țărănilor, de-o prin selecția valorilor roșii, iar de alta prin aceea se va găsi la postul de îndă (adeacă pe românește: la datorie) și va ști să înțeleasă cartelurile și monoparticularile, cari azi sunt în mâni minoritare, sprijini în locul lor pe români și și pe ele biruri la fel ca lași cetățeni. „Nu este admisa” a spus secretarul general partidului — ca printr'o primire fiscală a plutocrației și industriale statul să ească formațiuni de capi-

tratatele au dat drepturi minoritarilor dela noi. Prin tratate s'a luat numai cunoștință de drepturi date de noi înșine. Noi am dat, cu un an înainte de conferința păcii, prin decretul regelui Ferdinand, drept de cetățenie evreilor pământeni; tot noi li-am dat drepturi celorlalți minoritari prin ceea ce s'a trecut din punctele dela Alba-Iulia în Constituție.

Noi li-am dat prin generozitatea noastră drepturi, și încă atât de mari încât ei cu 2 la sută au reprezentanți în parlament iar noi cu 48 la sută putem cădea, și tot ei ni se sue în cap și ne amenință cu Liga Națiunilor.

Cu ce drept? Este Liga Națiunilor o supra-suveranitate?

D. prof. Istrate Micescu a arătat cu texte franceze autorizate, că Liga Națiunilor nu e altceva decât un areopag al statelor suverane. Pactul ei fundamental nu știrbește suveranitatea nimănui.

Lupta noastră pentru drepturile românești nu poate fi deci amenințată și șantajată cu nimic. Avem tot dreptul să facem românilor dreptate, pentru că ei vor apăra ca mâine țara. Trebuie să ne apărăm depe acum, fiindcă va fi jale dacă ofițerii de rezervă ai țării se vor recruta mâine dintre minoritari în proporția în care covârșesc astăzi minoritarii în școlile elementare românești.

ce s'a deslănțuit în contra lui în alegerile dela sfârșitul anului 1933.

Au vorbit pentru românizarea orașelor d-nii Iuliu Costea, dr. Sever Ispravnic, dr. Nic. Zigre și Petre Papacostea.

D. G. Brătianu a arătat că a înscris încă de acum doi ani în programul partidului principiul că românii trebuie să ajungă stăpâni în țara lor, având în administrație și în conducerea vieții economice și culturale locul ce li se cuvine, dar atâta nu e de ajuns, ci trebuie și o demnitate națională, realizată prin înlăturarea din viața publică a profitorilor cari otrăvesc sufletul țării.

iauri străine în această țară. Statul trebuie să atingă toate, absolut toate aceste organizațiuni economice producătoare de venituri, evident prin munca lor, prin capacitatea lor, prin capitalul lor, și prin regimul de protecție vamală și prin regimul de contingentare și celelalte regimuri de favoare. Statul trebuie să introducă un asemenea regim fiscal prin care să difmulasă în interesul colectivității toate veniturile plutocrației bancare și industriale.

Vorbele acestea sunt de sigur frumoase, dar sunt numai vorbe.

Ceea ce ne promite d. Madgearu în rândul dintâi: *selecția valorilor*, nu e cu puțință la noi prin partide, cel puțin după exemplul selecționărilor de până acum, făcute după criterii familiare și politice.

„Statul ce se va găsi la postul de comandă”, e iarăși o simplă vorbă. Adevărat că dacă „statul”

— adevăcă conducătorii din partidul cutare și cutare — ar fi la postul de comandă, n'ar mai trebui nicio lege specială, nici pentru introducerea proporționalei etnice și nici pentru tăierea celorlalte capete ale hidrei cartelurilor. După cum, fiindcă erau la postul datoriei, nici ungușilor nu li-a trebuit vreo lege specială (aveau dimpotrivă una care prevedea egala îndreptățire) ca să împiedece intrarea noastră în slujbe. Simțul acesta al datoriei la comandanți și consensul obștesc care a fost la ungușii în toți cei 50 de ani dela dualism până la 1918, la noi n'a existat în privința protejării românilor în cei 16 ani dela desrobire (băgați bine de seamă cifrele: 50

la activul lor, 16 la noi!), și după câte ni-a fost dat să vedem o simplă vorbă că va fi de-acum înainte altfel, nu ne ajunge, atunci mai cu seamă când o rostește cineva care a fost dictator al vieții economice și financiare din România și are deci o vină principală că suntem astăzi unde suntem.

De-aceea și a treia promisiune a d-lui Madgearu: că va pune pe plutocrația bancară și industrială a minoritarilor biruri ca pe toată lumea, că nu o va favoriza prin înlesnirile ce se obișnuiesc la noi, că îi va dijmui veniturile în folosul obștesc, o n'registrăm numai ca pe o promisiune. Ca s'o fimem minte și ca să i-o punem cândva în față.

Se iau măsuri

— Controlul personalului minoritar și străin al întreprinderilor. —

La ministerul de industrie și comerț se țin în fiecare Marș și Vinere ședințe ale comisiei însărcinată cu aplicarea legii pentru protejarea muncii românești.

Până acum s'au discutat numai norme, deoarece cea mai mare parte a întreprinderilor n'au înaintat tablouri exacte despre personalul ce-l au, așa că măsurile efective nu se vor putea lua decât după ce vor veni dela întreprinderi tablourile exacte, cari au fost cerute de urgență, sub sancțiune.

Se lucrează dimpreună cu Marele Stat Major la întocmirea statisticii întreprinderilor ce urmează să fie încadrate în rândul întreprinderilor cari interesează apărarea națională.

Ministerul de industrie și comerț pune în vedere tuturor întreprinderilor din țară să se facă posibilă aplicarea legii pentru utilizarea personalului românesc în întreprinderi, este necesar ca toți salariații întreprinderilor să aibă la dânsii actele necesare stabilirii identității lor, precum și actele privitoare la legitimarea lor față de legiurile de muncă în vigoare.

Tablourile personalului din întreprinderi

În urma faptului că partea cea mai mare a întreprinderilor din țară au înaintat ministerului tablouri incomplete sau false despre personalul ce-l au, ministerul a dat poruncă aspră să i se trimită tablouri noi, adevărate și cât mai urgente.

Întreprinderile comerciale și industriale din Ardeal au fost somate săptămâna aceasta prin camerele de comerț și industrie să trimită de urgență aceste tablouri, în două exemplare, inspectoratului comercial din Cluj, care le va înainta ministerului.

S'au dat instrucții să se facă tablourile după cum urmează:

1. Se va înscrie personalul pe categorii de funcțiune, după felul întreprinderii.

2. Datele specificate în tablouri

relativ la personal, trebuie comunicate cu cea mai mare precizie, astfel:

Denumirea firmei va fi trecută conform cu denumirea firmei înscrise, indicându-se natura întreprinderii, localitatea și adresa exactă.

În coloana cetățeniei se va indica cetățenia persoanei.

La originea etnică se va trece neamul din care face parte personalul respectiv, care nu trebuie confundat cu cetățenia, cu locul nașterii și nici cu religia.

Vârsta va fi indicată prin anul nașterii.

Studiile sau pregătirea profesională se vor arăta prin indicarea diplomei de studii ce posedă și cu indicarea precisă a specialității: brevet de maestru lucrător sau orice altă calificare.

Funcțiunea ce îndeplinește trebuie fixată cu multă precizie, căci ea este elementul de bază atât pentru fixarea categoriilor în care se încadrează personalul, cât și pentru calcularea procentelor.

Pentru asimilarea funcțiilor se va ține seamă de prevederile regulamentului.

Vechimea în serviciu se va

arăta indicându-se angajarea în serviciu (anul, luna, ziua).

Se va arăta totalul sumelor primite drept salariu în cursul întregului an, în speță 1934, cât și sumele primite sub alte forme în cursul aceluiaș an, (chirie, luminat, încălzit, alimente, participări la beneficii, etc.).

Celelalte rubrici vor fi completate conform indicațiilor din tablou.

Societățile anonime vor trece în tablourile de personal și compunerea consiliului de administrație, comitetului de direcție și a cenzorilor.

Un nou succes al d-lui Titulescu

Comentând sfârșitul războiului civil din Grecia și primejdiile la cari ar fi putut să expună aventura venizelistă Balcanii, ziarul „Universul” a publicat la 14 crt. următoarele constatări prețioase:

„În lumina focului din Grecia, politica noastră balcanică a apărut nu numai deplin justificată, dar sigura reală, singura posibilă și singura capabilă să garanteze ordinea stabilită prin tratate și securitatea frontierelor fiecărui stat. Fără pactul balcanic, fără Înțelegerea Balcanică, nu se știe ce urmări internaționale ar fi avut evenimentele din Grecia.

Solidaritatea între puterile semnatare ale Pactului balcanic, solidaritate întemeiată pe interese comune izvorite dintr'o stare de lucruri legală, dreaptă și definitivă, s'a afirmat din primul ceas al turburărilor interne din Grecia, și declarațiile categorice făcute de d. N. Titulescu, președintele Înțelegerii Balcanice, venite la timp, au înlăturat orice îngrijorare în ce privește pacea în Balcani.

Dealtfel, Bulgaria și-a dat seama, din fericire la timp, de gravă eroare făcută prin demersul ei insolit la Societatea Națiunilor și și-a retras nota adresată. Desigur, înțelepciunea e bine venită, chiar în ceasul din urmă. Nu este însă mai puțin adevărat că fără Pactul balcanic, fără atitudinea hotărâtă a Înțelegerii Balcanice, această înțelepciune ar fi întârziat poate să se manifeste și aventura ar fi fost posibilă cu toate urmările ei.

Situația azi e limpede: evenimentele din Grecia au fost definitiv limitate în cadrul lor intern”.

Comitetul școlar din Colonia Andrei Șaguna, jud. Arad

No. 18/1935.

Publicațiune

Se aduce la cunoștință interesaiilor, că în ziua de 31 Martie 1935 orele 2 d. m. se va ținea în localul școlii primare o licitație publică, conform art. 88—110 din Legea Contabilității publice, pentru zidirea școlii primare, conform planului devizului și caetului de sarcini, cari se pot vedea în fiecare zi începând cu 17 Martie a. c., la cancelaria școlii.

Ofertanții vor depune odată cu oferta înch.șă și timbrată legal și o garanție de 5% asupra valorii totale a ofertei (în numerar sau efecte de stat calculate la cursul zilei).

Comitetul școlar își rezervă dreptul de a alege liber dintre ofertanți.

După ce comitetul a ales oferta corespunzătoare, ofertantul va întregi garanția la 10%, imediat, în fața comisiei de licitație.

Intru cât nu se va putea ține licitația la data amintită, se va amâna pe data de 7 Aprilie a. c.

Colonia A. Șaguna, la 12 Martie 1935.

Președinte :
Preot Gh. Popa

Secretar :
I. Bendea.

INFORMAȚIUNI

Cătră cetitorii cărora le trimitem numere de probă

Rugăm pe onorații cetitori cărora le trimitem numere de probă, să nu ni le trimită înapoi în cazul că n'ar vrea să se aboneze, deoarece primirea lor nu-i obligă la nimic. Le trimitem gazeta de probă o lună de zile iar după aceea o trimitem numai celor cari se abonează și-și achită abonamentul înainte.

"Temesvarer Zeitung" anunță că Crucea Neagră Austriacă din Viena organizează două călătorii colective ale foștilor combatanți pe fostul front din Italia, una între 4-12 Iulie și alta între 7-14 Iulie. O călătorie la fel, cu participări ungurești dela noi, au organizat astă vară pe frontul italian foștii combatanți din Ungaria.

Ministrul de justiție a trimis ministerului de comunicații o adresă, cu lista gazetelor maghiari cari au fost condamnați pentru afărire iredentistă, cerându-i să anuleze permisele de cale ferată date unor astfel de dușmani ai țării românești.

In sfârșit, deci, se va pune ordine și în această prea de tot rușinoasă chestie. Firește, dacă cei vreo 10-15 gazetari maghiari cu permise de cale ferată cari au suferit asemenea condamnări, nu-și vor găsi protectori mai tari ca ministrul justiției.

"Brassói Lapok" din 15 crt. publică o vaicăreală obraznică pe tema că în urma înlocuirii cu români a slujbașilor dela poșta din Săcuime cari au căzut la examenul de limba română, telegramele ce se trimit cu text unguresc ar ajunge la destinație cu text de neînțeles.

Firește, să nu-i cerem iredentistei gazete dela Brașov să se întrebe cu ce fel de text ajungeau la destinație telegramele românești, pentru că o asemenea întrebare nu și-o poate pune o gazetă care socoate și astăzi că-i în Ungaria. Fiindcă însă "Brassói Lapok" se crede în țara lui Horthy, să binevoiască să-și pună întrebarea cealaltă: dacă în raiul hortist se primește la poșta o telegramă neungurească?

Rugăm pe onorații res-tanțieri să înțeleagă că un ziar se scoate cu parale grele și cu trudă, deci să binevoiască să-și facă datoria, achitându-și abonamentul. Vom fi altfel silți să-i facem să fie arătați cu degetul.

Fiindcă unul dintre abonatorii cari primesc gazeta de astă toamnă greșesc și trimit numai abonamentul dela 1 Ianuarie înainte, îl rugăm să-și întregească abonamentul, iar pe cei ce își plătesc abonamentul de aci înainte, să achite odată cu abonamentul pe anul 1935 (pe-un an sau pe-o jumătate de an) și datoria depe lunile din anul trecut, socotită la 15 lei pe lună.

"Ellenzék" din Cluj e tare năcăjit că primarul din Târgu-Murășului, dr. Emil Dandea, a schimbat numele străzii ce se chema depe vremea regimului iorghist strada G. Bernady, botezându-o pe românește strada Primăriei. Ziarul clujean are n'radevăr de ce se burzului în fața acestei îndrăzneli a d-lui Dandea, după ce se știe că nu mai departe decât în iarna aceasta s'au publicat despre numitul Bernady dovezi că are legături cu iredenta budapestană.

Știrile mai nouă despre revoluția ce-a fost în Grecia arată că răscoala fusese plănuită de generalul Plastiras, dar pentru o dată mai târzie. Bătrânul Venizelos a aflat despre ea, și a voit să i-o ia lui Plastiras înainte, în timp ce generalul se afla în străinătate. Revoluția s'a început deci caraghios, copilărește, și fără niciun scop idealist. Sfârșitul i-a fost așijderea caraghos, — iar pentru cei ce s'au luat după capul bătrân al lui Venizelos din cale afară de trist. După ce revoluția a costat o sumedenie de vieți și a făcut țării pagube uriașe, urmează acum presiunea: confiscarea averilor revoluționarilor, darea lor afară din slujbe, dizolvarea partidelor de opoziție. Venizelos a scăpat mai ușor, cu simpla confiscare a averii, fiindcă se află sub scut bun, sub protecția italienilor, pe insula Rhodos; tot astfel statul său major se simte destul de bine în refugiul din Bulgaria.

Parcă nu instighează destul în orașele ardelenel uneltele Budapestei, a trebuit să le dea concursul și o fabrică românească, Capșa dela București, împachetându și ciocolata în pachete roșii-albe-verzi. Ciu dăfenia aceasta o vezi de-o vreme încoace în vitrinile fiecărei bonbonării din Arad, afișată dinadins. Nu se găsește oare nimeni să atragă fapricii Capșa atenția asupra imprudenței ce-a comis-o?

Direcția bibliotecii municipale dela Palatul Cultural din Arad a cerut acum o lună primăriei să întenteze acțiune în contra unui student arădan dela Academia agricolă din Budapesta, născut din țafă român negat, pentru că a distrus o publicație veche ce nu se mai poate procura, pe care-o consultase în vederea unei teze ce-o va da la Budapesta. Primăria n'a dat nici până astăzi curs acestei adrese, probabil pentru că slujbașul superior care era îndatorat s'o facă își educă și el odraslele la Universitatea din capitala lui Horthy, unde studenții dela noi se ocupă cu provocări iredentiste ca acelea ce le arătăm în pagina întâia a numărului nostru de față.

La București a fost arestat săptămâna aceasta un profesor care se 'ndeletnicea cu câștigări de permise de ședere în țară pe seama străinilor indezirabili. S'au găsit la el zeci de asemenea permise și câteva zeci de cereri.

Citind această știre, întâiul gând ce ni-a venit a fost zicala veche: Cu-o rândunică nu se face primăvară. Cu treaba cu care se îndeletnicea acest iudă, se îndeletnicesc sute și sute de inși la noi, cel puțin

câte 4-5 inși în fiecare oraș și câteva sute primprejurul ministerului muncii. Aceștia nu pot fi și ei găbuiți și sancționați?

O echipă sportivă din Arad, AMEFA, s'a apucat la 'ntoarcerea dela un match ce l-a avut în vechiul regat, să cânte 'n tren cântece antiromânești. Indrăzneții echipieri au fost dați jos din tren în gara Sinaia ca să li se ia proces-verbal.

Fostul subsecretar de stat al minorităților Rudolf Brandsch a dat lui "Bukarester Tageblatt" un interview care a pricinuit mare enervare în cercurile ungurești. A declarat adecă — spre stupefacția ne mai pomenită a acestor cercuri — că socoate lupta pentru numerus valachicus nu numai îndreptățită ci chiar vrednică să fie recomandată și germanilor din România. A mai vorbit apoi despre evrei, cerându-le să nu se mai amestece în chestiunile românilor și să se organizeze aparte, ca evrei. Despre unguri a avut cuvinte memorabile. A spus că drepturile minorității germane nu pot fi puse în aceeași cumpănă cu drepturile ungarilor, de-o parte pentru că germanii sunt cetățeni credincioși, iar de alta pentru că agitatori chestiunii minoritare maghiare nu trebuie să uite că în Ungaria minoritarii n'au nici drepturile cele mai elementare.

Așa-zisa Ligă a asociațiilor pentru Societatea Națiunilor, organizație pusă la cale de statele minoritare, și-a ținut congresul anual la Geneva.

Delegații grupului maghiarofil din Anglia au venit la congres cu două propuneri: să se institue la Geneva un tribunal pentru plângerile minoritare (același lucru ce-l ceruse astă toamnă la Liga Națiunilor șeful delegației maghiare dela Geneva Tiberiu Eckhardt), și să se adopte o procedură specială care să ușureze 'n stil unguresc aplicarea art. 19 din pactul Societății Națiunilor referitor la revizuirea tratatelor de pace.

Propunerile au fost respinse în urma protestului majorității congresiștilor.

Evreii lui Gömbös și-ai lui Eckhardt

Generalul Gömbös, după cum arătăm în pagina a 5 a, a eliminat din listele de candidați ale partidului guvernamental pe cei mai mulți dintre foștii parlamentari de culoare beihienistă, și i-a 'nlocuit cu candidați dintr'o nouă organizație a sa și a lui Eckhardt, botezată "Generația reformelor" și alcătuită — după cum s'a văzut depe candidaturile — în cea mai mare parte din evrei.

Pactizarea aceasta a lui Gömbös și Eckhardt cu evreii, după ce amândoi și-au început cariera politică ca șefi ai 'ebredismului antisemit, a provocat o mare indignare, pentru a cărei contrabalansare ziarul lui Eckhardt, "Uj Magyaraság", condamnă mereu pe opoziționistii legitimiști (ai lui G. Apponyi și-ai lui Gratz) cari s'au întovărit cu liberalii semiți ai lui Rassay și Vázsonyi.

Într'un editorial de acest fel, apărut în "Uj Magyaraság" la 12 crt., se reproduc, ca să se dea cartelului lui Gömbös și Eckhardt nișica culoare antisemită, date statistice dintr'o broșură apărută de curând (nu i se arată titlul) a lui Bősnyák Zoltán, privitoare la semitizarea Budapestei.

Se spune între altele în această broșură că Budapesta e după Varșovia cea mai semitizată ca-

Săptămâna

În țară, săptămâna ce-a trecut a mărit marea din lumea politică, de-o parte din pricina lungirii cenzurii și-a stării de asediu, iar de alta din pricina acțiunii dusă de d. Valda-Voevod în copleșirea străinilor. Partidele de opoziție au făcut parlament front comun în contra prelungirii muncii excepționale, dar legea a fost votată. Paralel cu acțiunile de opoziție, s'au intensificat în partidul național țărănist fricțiunile pricinuite de acțiunea d-lui Jumătate fără unu dintre cei 23 de membri ai comitetului executiv al partidului au hotărât oficial să se reia d-lui Valda dela conducerea organizațiilor lenine, dizolvarea organizațiilor afiliate d-lui Valda, locuirea președinților acestor organizații și convocarea unui congres al național-țărăniștilor ardeleni peste capul d-lui Valda. D. dr. Valda a răspuns științând conducerea că nu recunoaște hotărârile și că va continua lupta pentru numerus valachicus. Alți 11 foști miniștri sau subsecretari de stat, nume d-nii: Aurel Vlad, Voicu Nețescu, E. Măntănuș, R. Ioanțescu, E. Hațeganu, C. Angelescu, I. Grigorescu, dr. Iuliu Moldoveanu, Sever Dan, M. Ștefan, V. V. Tilea, au înștiințat Jol conducerea partidului să mergă cu d. Valda.

Guvernul în timpul acesta și-a trecut prin parlament reforma cooperatelor, iar ministrul instrucției a reușit să convingă guvernul să nu se suprimenoul buget niciunul dintre dascălii numiți anul trecut.

Săptămâna externă au predominat-o evenimen-tul din Grecia și înarmările Germaniei.

Revoluția lui Venizelos, pornită cu un număr măr de oști și de vase de război, s'a sfârșit zile cu înfrângerea totală a răsculașilor. Soartele luptei a hotărât-o de-o parte lipsa de avioane și de alta planele oastel guvernamentale. Mare parte din ofițerii superiori ai lui Venizelos au dezertat în Bulgaria a și făcut mișcări militare suspecte, fost drastic avertizată de înțelegerea balcanică cumințit la timp, încât nu s'a mai ajuns la negocierile de complicații. După înfrângerea revoluției s'a în Grecia un mare curent monarhist, care nu s'aducă surprize.

În Franța și Anglia domnește mare agitație pricină că Germania și-a încadrat oficial aviația în armată, și a anunțat că începe dela 1 Iulie înarmări aeriene fățișe, pe baza egalității. Se pare că din pricina aceasta tratativele pentru lărgirea tratatului italo-francez dela Roma vor suferi iarăși o mare năzare.

În Jugoslavia și Ungaria e campanie electorală.

pitală din Europa, că din fiecare sută de casătorii ce se fac la Budapesta șase sunt mixte, făcute între unguri și evrei, că în timp ce procentul evreilor e 'n Budapesta 20 la sută (o fi atâtea al evreilor cari se declară evrei), 40,5 la sută dintre locuințele din capitala maghiară sunt pe mâna lor, iar dintre prăvălii 45,2 la sută și dintre întreprinderile mai mari un procent de 40 până la 45, apoi că unele branșe industriale (cele textile, chimice, de

'mbrăcăminte) sunt evreiești, pe urmă că șase dintr'o sută dintre funcționarii din poliție și în pie-lăritului sunt de religie iască, iar dintre cei d'afară tria lemnului 82 la sută și cei din industria animată 50 la sută, dintre cei dela comerț peste 50 la sută, în școlile de muncitorii industriale evrei numai 13 la sută și zileri numai 4 la sută, și artiștii și muzicienii numai 3 la sută.

Expoziția comemorativă a răscoalei lui Horea, Cloșca și Crișan

Astăzi, 17 Martie, se deschide în palatul Academiei române expoziția comemorativă a răscoalei lui Horea, Cloșca și Crișan, datorită inițiației și trudei de trei ani de zile a d-lui Octavian Bau. Expoziția cuprinde tot ce s'a produs în legătură cu cei trei martiri naționali: acte originale, manuscrisele ungurești cu însemnări și poezii referitoare la faptele acestor eroi, între cari o redactare a evadării lui Horea, când a fost prins pentru prima oară, ș. a.

În afară de tablouri, gravuri și copii, mai e și o copie fidelă a roșii cu care a fost sdrobiți Horea și Crișan, apoi multe și interesante cărți de istorie referitoare la revoluția ardeleană, între cari diferite arme ale epocii. O deosebită atenție trebuie acordată desenului scrisului poeziilor lui Horea și Octavian Goga și o sculptură dela d-lui Gheorghiuță.